

MAGYAR POSTA

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M.KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG
MEGBIZÁSÁBÓL A M.KIR. POSTA JOGÁSZ-ÉS MÉRNÖK TISZTVISELŐI
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: **Dr. FORSTER KÁROLY** M.KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ
FELELŐS SZERKESZTŐ: TÁRSZERKESZTŐ:
DR. KOVÁCS JÓZSEF **RAKOSI GYÖRGY**
M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ M. KIR. POSTAFŐMERNOK

A postaegyezmények és Lengyelország helyzete.

Írta: Dr. SANDORFY KAMILL,

a m. kir. igazságügyminisztériumba beosztott kir. kúriai bíró,
egyetemi magántanár.

Les conventions postales et la situation de la Pologne. Par M. le Dr. KAMILL SANDORFY, Juge de Cour suprême, affecté au Ministère de la Justice royale hongroise, privat-docent.

Dans son article, l'auteur s'occupe de la question des effets exercés sur les conventions, les arrangements etc. concernant le service des postes et le service de la télécommunication par une guerre éclatée entre les pays signataires. Un ancien principe du droit international est ce que les conventions ayant un caractère commercial ne sont pas supprimées par la guerre, elles sont seulement suspendues. Après la grande guerre, les conventions postales et télégraphiques ont continué leur application. Quant au droit international, la situation actuelle de la Pologne constitue un problème intéressant. L'auteur examine cette question sous plusieurs points de vue.

A világháború ismét aktuálissá teszi azt a kérdést, vajjon a nemzetközi szerződések, egyezmények és ezek között az egyetemes postaszerződés és a távközlési egyezmény hatályát érintik-e és mennyiben az egyezményekben bennlévő egyes hatalmak között kitért háborúk. A nemzetközi jog általános elvei a békeidőben akként szóltak, hogy a háború a hadviselő hatalmak között a kereskedelmi jellegű nemzetközi egyezményeket általában nem szünteti meg, csak azok alkalmazását függeszti fel. A nagy nemzetközi jogi írók véleményei nagyrésztben megegyeztek ebben, így tanította ezt Bluntschli, Holtzendorff, Ulmann stb. Az 1914—1919. évi világháborút jogilag befejező párisi környéki békeszerződések egy sereg nemzetközi egyezményünket hatályon kívül helyezték, egy sereget azonban fenntartottak és a trianoni békeszerződés 218. cikke világosan megmondotta, hogy a békeszerződés életbelépésétől kezdve a szerződő felek újból alkalmazni fogják a postaegyez-

ményeket és a távíróegyezményeket, amiből következik, hogy a békeszerződés ezeket az egyezményeket hatályukban fenntartotta, csak felfüggesztetteknek tekintette azokat és újból alkalmazni rendelte, vagyis nem kellett nyomban új egyezményeket kötni. A nemzetközi jog régi principiumai ezzel a postajog tekintetében megerősítést nyertek, mert a posta, a távíró és a 219. cikk értelmében a nemzetközi szikratávíró tekintetében a világháború kitörésekor érvényben állott nemzetközi egyezmények továbbra is az időközi felfüggesztettség után, folytatólagos alkalmazást nyertek. Ezeket az elveket kétségtelenül alkalmazni kell a most kitört háború nemzetközi jogi következményeként is, vagyis abból kell kiindulni, hogy a most hadviselő államok egymásközi posta-, távíró- és szikratávíró-forgalmában az említett egyezmények hatálya *ez idő szerint* fel van függesztve és így azok az egymásközi forgalomban *ez idő szerint* alkalmazást nem nyernek.

Igen érdekes nemzetközi jogi kérdés merül fel azonban ezen a téren is Lengyelország sorsával kapcsolatban. Az 1934. évi március hó 20-án kelt kairói egyetemes postaszerződésnek és a Madridban 1932. évi december hó 9-én kelt távközlési nemzetközi egyezménynek Magyarország, Németország, Lengyelország, sőt a Szocialista Szovjet Köztársaságok Uniója egyaránt tagja és így mindezek az államok az Egyetemes Postaegyesület elnevezéssel egységes postaterületet alkotnak. Lengyelország ezekből az egyezményekből nem lépett ki, az egyetemes postaszerződés 12. cikke, illetőleg a távközlési nemzetközi egyezmény 10. cikke értelmében ki nem vált. A mai helyzet azonban az, hogy Lengyelország ha még nem is *de jure*, azonban *de facto* megszűnt külön állam lenni, mert területeinek egy részét Németország, másik részét Oroszország egymásközi megállapodásokkal bekebelezte. A nemzetközi jog általános megállapításai szerint az ilyen hódításhoz nemzetközi jogi elismerés is szükséges, ami még nincs meg, sőt alig várható. Ilyen zavaros helyzetben kérdés, vajjon ezek a nemzetközi egyezmények pl. Magyarország és Lengyelország egymásközi posta-, távíró- és szikratávíró-forgalmában jogilag alkalmazhatók-e. A kérdésre nem könnyű felelni, mert többféle kiindulási pont lehetséges. Lehet abból is kiindulni, hogy Lengyelország jogilag még fennáll és állami felségjogainak gyakorlását csak *vis major*, a meghódítottság akadályozza, ennek folytán a postaszerződés stb. a vele való viszonylatban érintetlenül fennáll. Lehet abból is kiindulni, hogy Lengyelország mint külön állam *ez idő szerint de facto* megszűnt létezni és így vele szemben a postaszerződés stb. rendelkezései alkalmazást nem nyernek. Lehet abból is kiindulni, hogy a postaszerződés stb. azért nyerhet továbbra is alkalmazást a lengyel államterület tekintetében, mert ennek az államterületnek egy része Németország, egy része Oroszország impériuma alá került, már pedig a postaegyezményben stb. mind Németország, mind Oroszország tagállamként benn van. Lehet abból is kiindulni, hogy ez az impériumgyakorlás még jogilag véglegesnek nem tekinthető és így a végleges helyzet kialakulásáig ezeket az egyezményeket Lengyel-

ország tekintetében is hatályukban fennállóknak kell tekinteni. Lehet abból is kiindulni, hogy mindaddig, amíg Lengyelország az Egyetemes Postaegyesületből nem válik ki az egyezményben megállapított módon, addig bennlévőnek kell tekinteni.

A nemzetközi jogot hatalmi tények alakítják ki és a magánjog ősi megszentelt elveinek sokszor kell kapitulálniok hatalmi tények előtt, így tehát ma nem lehet megmondani, hogy a különböző, egyaránt komolyan megindokolható álláspontok között melyik fog győzelemre jutni.

Ha az egyezmények alkalmazhatóságának kérdésében az egyes államok között vita merülne fel, az említett egyezmények szerencsére különleges rendelkezéseket tartalmaznak. Az Egyetemes Postaszerződés 11. cikke ugyanis úgy szól, hogy ha az egyesület két vagy több tagja között a szerződés és az egyezmények értelmezése vagy az egyik igazgatásnak ezek alkalmazásából folyó felelőssége tekintetében véleménykülönbség merül fel, a vitás kérdést választott bíróság dönti el, amelynek szervezetét is megállapítja ez a 11. cikk. Viszont a távközlés nemzetközi egyezménye a 15. cikkben tartalmaz hasonló rendelkezést, mondván, hogy ha két vagy több szerződő kormány között akár az egyezmény, akár a szabályzatok végrehajtása tekintetében nézeteltérés támadna és ez diplomáciai úton nem rendezhető, a vitás ügyet az érdekelt kormányok bármelyikének kívánságára választott bíróság elé kell terjeszteni. Eltérően tehát a legtöbb nemzetközi egyezménytől, azt a vitás kérdést, hogy a postaszerződés és a távközlési egyezmény Lengyelország tekintetében mennyiben alkalmazható, az említett egyezményekben szabályozott választott bíróság döntése elé lehet terelni.

A de facto helyzet elől azonban természetesen elzárkózni nem lehet. Az élcit megy tovább s a posta- és táviróforgalom kiássa a maga új útját, amelynek zavartalan menetét a jog és a jogász nem akadályozhatja meg.

A kérdés azonban a postajog szempontjából is mégis meggondolkodtat, mert a posta- és táviróforgalom törvényszerű lebonyolítása magánjogi kártérítési kérdésekkel is szerves összefüggésben áll.

A nyereségvágyból elkövetett bűncselekmény, mint közalkalmazásból kizáró ok.

Írta: Dr. ORBÁN LAJOS m. kir. postaigazgató-ügyész.

Le délit commis par cupidité comme cause d'exclusion de l'emploi public. Par M. le Dr. LAJOS ORBÁN, Directeur de poste au service contentieux.

La loi sur la qualification des fonctionnaires publics (art. de loi I de 1883) prescrit entre autres que l'on ne peut pas nommer employé public une personne qui a été condamnée à cause d'un crime ou délit commis par cupidité. L'auteur examine les détails de cette question. La conception du Code pénal hongrois au sujet de tels délits. L'effet d'un jugement à la révocation sur la situation d'un employé public. La discrimination entre la révocation et la cause d'exclusion. Les autorités administratives déterminent les délits qui doivent être considérés comme commis par cupidité. Comparaison faite entre la cupidité et le bénéfice illégal. Les délits contre la fortune ne sont pas identiques ne aux délits commis par cupidité. Le motif joue un rôle prépondérant dans le jugement des délits. Cette distinction est très importante dans le cas où le délit enlève à une personne la capacité d'être fonctionnaire public.

A közigazgatás szervei a modern államokban a közhatalomnak részesei, gyakorlói. Azok pedig, akik ezeket a szerveket tulajdonképen megszemélyesítik, vagyis akik öntudatos cselekvéseikkel az állami akaratot konkrétan megvalósítják: a közalkalmazottak. Ennek a hivatásnak gyakorlójától úgy a megbízatásuk előtt, mint a közszolgálati jogviszonyuk tartama alatt az állam különös biztosítékot követel, amelyek a közszolgálatban való alkalmazás feltételeiként jelentkeznek.

A köztisztviselők minősítéséről szóló 1883 : I. t. c. 1. §. b) pontjában többek között kimondja, hogy állami vagy köztörvényhatósági tisztségre nem nevezhető ki az, aki

nyereségvágyból eredő büntett vagy vétség miatt elítélve volt, hivatalvesztésre szóló ítélet hatálya alatt áll, vagy erkölcsi tekintetben alapos kifogás alá esik.

Ugyanilyen rendelkezést foglal magában az 1896. évi m. kir. pénzügyminiszteri szolgálati szabályzatnak 6. §-a az állami szolgálat minden vonatkozása (tehát még az altiszti és szolgai alkalmazások) tekintetében is. Ennek a szolgálati szabályzatnak hatályát a miniszter-tarács az államszolgálat valamennyi ágazatára kiterjesztette és ezt a pénzügyminiszter 1902. évi február hó 12-én a képviselőháznak is bejelentette. A közigazgatási bíróság 8478/1929. számú határozata szerint az állami közszolgálati jogban ezt a szabályzatot szintén alkalmazásba lehet venni akkor, ha hatályos törvények vagy egyéb törvényes jogszabályok az adott esetre kifejezett rendelkezést nem tartalmaznak.

Az elől említett közalkalmazást kizáró három ok közül a legsúlyosabbnak látszik az első helyen szereplő *nyereségvágyból* elkövetett büntett vagy vétség miatt való elítélés ténye, amely még a büntetés kiállása után is kizár a közalkalmazás lehetőségéből és a kizártságot időbeli korlátozás nélkül alkalmazza.

Büntető törvénykönyvünk (1878 : V. t. c.) általános része a nyereségvágyból elkövetett bűncselekményeknek, illetve ezek miatt való jogerős elítélésnek nem tulajdonít ugyan a fenti értelemben vett (időbeli korlátozás nélküli) közalkalmazást kizáró hatályt, mégis felismerte a nyereségvágnak a közalkalmazásban lévők személyét súlyosan és hátrányosan érintő jelentőségét. Az egyéni cselekvésben megnyilatkozó nyereségvágy a társadalom etikai felfogása szerint is megbecstelentőbb, mint például a bosszú, a kegyetlenség stb., mert ez az egyéni megbízhatóság erkölcsi létét alapjában teszi kétségessé. Ezt a felfogást követve büntetőtörvénykönyvünk azoktól a személyektől, akiknél valamely bűncselekmény elkövetését ez a motívum hozta létre, igyekezett megvonni a lehetőséget, hogy nyilvános jellegű hivatalokhoz juthassanak, vagy valamilyen jogosítványt gyakorolhassanak. A nyereségvágnak ezt a kizáró hatályát azonban a csak meghatározott időre kimondandó, tehát enyhébb tartalommal bíró „hivatalvesztés“ fogalmával helyettesíti, melyet a főbüntetés mellett mint mellékbüntetést kíván a bírói ítéletben kimondatni.

Büntető törvénykönyvünk általános része részletesen megállapítja hivatalvesztésre való elítélés jogkövetkezményeit az 55. §-ban. E §. lényegét az 1. és 5. pont adja. Ezek szerint a hivatalvesztésre ítélt elveszti kinevezés és választás útján nyert közhivatalát, s az 55. §-ban megjelölt hivatalok, szolgálatok, állások elnyerésére való képességét (5. pont) a bíróság által meghatározott idő tartamára. (Vétségeknél 1—3 év, büntetteknel 3—10 év, Btk. 57. §.). Ismeri emellett a viselt hivatal elvesztését némely bűncselekmény esetén. Ez utóbbi mellékbüntetés kiszabása azonban nem érinti a hivatalviselési képességet, csak a konkrét viselt hivatal elvesztését eredményezi úgy, mintha fegyelmileg mozdított volna el a közhivatalnok.

A kihágási büntetőtörvénykönyvünk (1879 : XL. t. c.) nem ismeri a hivatalvesztés fogalmát, melynek 24. §-a szerint „hivatalvesztés és politikai jogok felfüggesztése a kihágás felett ítélő bíróság által nem állapítható meg. Némely esetben a kihágási törvény is megállapítja azonban a „viselt hivatal“ elvesztését (pl. a 38. §.).

Amint már említve volt, büntetőtörvénykönyvünk a hivatalvesztés mellékbüntetését kívánja alkalmazni mindazoknál a bűncselekményeknél, amelyeknél a nyereségvágy fennforoghat, illetve ahol a nyereségvágy fennforoghat, illetve ahol a nyereségvágy vélelmezhető, ezek pedig legnagyobb részét a vagyon ellen irányuló bűncselekmények.

Ezzel szemben az ismertetett minősítési törvény (1883 : I.), valamint *speciális törvényeinknek egész sora* a legszigorúbban és időbeli korlátozás nélkül kizárja a *nyereségvágyból bűnözőt*.

Így az 1925 : XXVI. t. c. 10. §. 1. bek. 3. pontja szerint bizonyos korlátozással nem választható országgyűlési képviselővé, — az 1926 : XXII. t. c. 3. §-a szerint nem lehet az országgyűlés felsőházának tagja, — az 1929 : XXX. t. c. 7. §. 7. bek. és 42. §. 4. bek. szerint nem lehet községi képviselőtestületi tag, illetve törvényhatósági bizottsági tag, — az 1895 : XXXIII. t. c. 9. §-a szerint nem nevezhető ki anyakönyvvezetővé, akit nyereségvágyból elkövetett bűncselekmény miatt jogerősen elítéltek.

Az 1937 : IV. t. c. 46. §. 5. pontja az ügyvédi kamara tagjai közül, az 1923 : VII. t. c. §-a a mérnöki kamara tagjai közül kizárja a nyereségvágyból eredő bűncselekmény miatt elítéltet.

Az 1931 : XXI. t. c. 13. §. 4. bek. alapján közszállításoknál mellőzni kell annak a vállalkozónak az ajánlatát, aki nyereségvágyból elkövetett büntett vagy vétség miatt el volt ítélve.

Az 1898 : XXIII. t. c. 30. §-a, az 1899 : XLII. t. c. 18. §-a és az 1900 : XXVII. t. c. 16. §-a szerint nem lehet a gazdasági és ipari hitelszövetkezeteknél igazgatósági tag, s az 1898 : II. t. c. 22. §-a szerint a munkaadó jogosult a munkaszerződést felbontani azzal a munkással, gazdasági munkavállalóval, segédmunkással, gazdatiszttal szemben, — aki nyereségvágyból eredő vétség miatt elítéltetett stb.

A két akadály, nevezetesen a büntetőtörvénykönyv alapján bírói ítéletekben kimondandó *hivatalvesztés* és a minősítési törvényben szereplő kizárási ok (nyereségvágy) jogi hatásában egymástól nagy mértékben különbözik, mert míg a hivatalvesztésre szóló ítélet hatálya az állami szolgálatra való kinevezést csak a bírói ítéletben megállapított időtartam alatt gátolja, addig a nyereségvágyból eredő bűncselekmény miatt történt elítélés ténye, a minősítési törvény és az említett speciális törvények legtöbbje időbeli korlát nélkül kizárja azt, hogy az elítéltet később bármikor is állami szolgálatban alkalmazzák. Ez utóbb említett törvények alkalmazása esetén tulajdonképpen a közigazgatási hatóság állapítja meg, hogy mely bűncselekmények értendők nyereségvágyból elkövetettek alatt s ennek megállapításánál kifejlődött gyakorlat rendszerint idesorol minden vagyon elleni bűncselekményt. E tekintetben büntetőtörvénykönyvünk eredeti szerkezetében is alig lehet rendszertani elveket találni, mert míg egyes bűncselekményeknél a nyereségvágy tényálladási elem (például zsarolásnál, csalásnál, orgazdaságnál stb.), addig más bűncselekményeknél súlyosbító körülmény (pl. gyermekrablásnál, közokirathamisításnál és a gyermek családi állása elleni büntettnél). Az elvszerűség hiánya azonban különösen a mellékbüntetések (hivatalvesztés stb.) alkalmazásánál szembeötlő büntetőtörvénykönyvünkben. Így például a vagyon elleni bűncselekményeknél a szabadságvesztés büntetése mellett kötelező a hivatalvesztés kimondása. Ezzel szemben a magánosok elleni erőszak esetén, a vallás szabad gyakorlata elleni büntettnél és vétségnél, kettős házasságnál, rágalmozás, becsületsértésnél, a testisértésnél stb. a hivatalvesztés nem mondható

ki, holott a nyereségvágy, mint a tett elkövetésének motívuma, ezeknél a bűncselekményeknél sem tekinthető kizártnak.

A büntetőjog körében csak a Btk. általános részét kiegészítő újabb jogszabályok veszik figyelembe a nyereségvágyat, mint a Btk. általános rendelkezéseire befolyással bíró körülményt. Különösen a II. büntetőnovella (1928 : X. t. c.) az, amelynek 3. §. 2. bekezdése kimondja, hogy ha a terheltnek megfelelő vagyona, jövedelme vagy keresete van, szabadságvesztés büntetése mellett mellékbüntetésként pénzbüntetést kell megállapítani a vagyon elleni bűntettek és kihágások minden esetében, továbbá bármely büntett, vétség vagy kihágás esetében, ha azt *nyereségvágyból*, vagy *jogtalan haszonszerzés céljából* követték el.

Annak a jelenségnek, hogy a Btk. a nyereségvágyból elkövetett bűncselekmények miatti elítélésnek nem ad valami olyan különös hatályt, mint amilyent a minősítési törvény ad az ily elítéltetésnek a közalkalmazást kizáró ok jellegével, oka nyilván az, hogy a Btk. a hivatalvesztés fogalmának megállapításával és a jogkövetkezménynek a Btk. különös részében felsorolt vagyon elleni, ehhez képest túlnyomórésztben nyereségvágyból elkövetett bűntettekhez vagy vétségekhez való kapcsolásával kellőképp elérni vélte a nyereségvágyból elkövetett bűncselekmények elkövetőinek a közalkalmazásból való kirekesztését, ezért a hivatalvesztés kimondásával kívánja sújtani az ilyen motívumból bűnöző egyént, anélkül azonban, hogy ezt a tendenciát az általános részben külön kiemelné és, hogy „ex lege“ magához az ily természetű delictum miatti elítéléséhez fűzné ezt a kizáró jogkövetkezményt. Így tehát az ily hatályhoz a Btk. szerint szükséges a hivatalvesztés kimondása, de a hivatalvesztést hozzákapcsolja mindazokhoz a delictumokhoz, melyekben nyereségvágyat vél felfedezni.

A hivatalvesztés kimondásának köteleességét a következőkben indokolja a Btk. szerzője: „A közönség nem látná biztosítva az igazságot, ha annak alkalmazása olyan egyénre bíztnék, aki csalás, lopás vagy hamisítás miatt fegyházra ítéltéven, kiszabadulása után rögtön vagy rövid idő múlva mások felett lenne hivatva ítélni; ... az állam a büntetésüket kiállott bűntettesekkel szemközt bizonyos tekintetben és egy időre mintegy védelmi állásban marad, melyet csak az esetben ad fel, ha az illető egyének rövidebb vagy hosszabb ideig szabadon lévén, az alatt olyan bűncselekményt nem követtek el, mely a bizalomnak további felfüggesztését szükségessé teszi“.

A Btk. nem használja az egyes bűncselekményeknél a „nyereségvágyból“ kitélt, ehelyett „nyereszkedési szándék“-ról, túlnyomóan pedig „jogtalan vagyoni haszonszerzés céljából“ kitéttel él.

A gyakorlat és az irodalom szerint a két fogalom egybeesik, mert a *nyereségvágy* nem más, minthogy a cselekmény — közvetlenül vagy közvetve — az elkövető vagyonának gyarapodását fogja eredményezni. (Isaak Gyula: Büntetőnovella, 10 oldal.) A *jogtalan vagyoni haszon* pedig állhat valamely dolog tulajdonának, birtokának, használatának, dologi jognak, követelésnek megszerzésében, biztosításában, dologi

teher, kötelezettség megszűnésében, érvényesíthetatlenné válásában stb., tehát szintén vagyoni gyarapodást céloz. A két fogalmat — nyilván azért, hogy félreértés ne keletkezzék a jogszabály alkalmazások körében — a II. büntetőnovella állítja egymás mellé kiegészítő fogalmakként.

Kérdés, lehet-e a vagyon elleni bűncselekményeket általában azonosítani a nyereségvágyból elkövetett bűncselekményekkel. A helyes felelet az, hogy nem.

A nyereségvágy ugyanis motívuma a bűncselekménynek. A vagyon elleni bűncselekmény pedig a szerint különül el más bűncselekménytől, hogy elkövetési tárgya valamely vagyoni értékű dolog, jogi tárgya pedig az az érdek, melyet a büntetőjogi szabály az adott esetben védelmez. Jelen esetben a vagyonhoz való jog. A motívum szerinti különböztetés alapján nyereségvágyból elkövetett bűncselekmény lehet pld. vagyon elleni szolgáltatás fejében rágalmozói okirat megírása és sajtó útján való közzététele, noha nem irányul vagyon ellen s viszont a lopást, tehát tipikusan vagyon elleni bűncselekményt el lehet követni olyan indokokból is, melyek nem tekinthetők nyereségváagnak, pld. bosszúból, legfeljebb vélelemszerűen lehet mondani azt, hogy a vagyon elleni bűncselekmény egyúttal nyereségvágyból elkövetett bűncselekmény is, mert a lopási esetek többsége, tehát a lopás típusa éppen úgy, mint más vagyon elleni bűncselekmények többsége, nyereségvágyból követtetik el. A motívum szerinti különböztetést ma már a tételes büntetőjog is keresztülviszi a II. Bn. 3. §. 2. bekezdésében, ahol a főbüntetés mellett mellékbüntetésként való kötelező kiszabását rendeli el egyéb feltételek fennforgása esetén, ha a bűncselekményt vagyon ellen követték el, ha az *nyereségvágyból*, vagy *jogtalan vagyoni haszonszerzés céljából* követtetett el. E szerint a vagyon elleni bűncselekmények és a nyereségvágyból elkövetett bűncselekmények nem azonos fogalmak.

A motívum szerinti megkülönböztetés rendkívül fontos azokban az esetekben, melyekben a nyereségvágyból elkövetett bűncselekmény miatti elítélés megfoszt valamely jogra való képességtől, így a közalkalmazási képességtől. Emberi sorsok dőlhetnek el e fogalmak éles megkülönböztetésén, mert ha valaki vagyon elleni bűncselekményt követ el, bár a bíróság mellőzi a hivatalvesztés kiszabását és a cselekmény nem minősíthető a motívumon alapuló helyes megkülönböztetés révén nyereségvágyból elkövetettnek, s a cselekmény egyébként sem olyan, hogy erkölcsi tekintetben alapos kifogás alá eshetnék, úgy egyfelől közalkalmazásba kerülhet, másfelől ha mint közalkalmazott követi el a cselekményt, állását elveszíteni nem fogja. Hogy milyen szükség van a fenti megkülönböztetésre azzal a gyakorlattal szemben, amely minden vagyon elleni bűncselekményben nyereségvágyból elkövetett bűncselekményt lát, az 1883 : I. t. c. alkalmazása körében, mutatja a zár-töréssel kapcsolatos sikkasztásnak (BTK. 359. §.), mint a közönséges sikkasztás (BTK. 350. §.) határán mozgó bűncselekménynek körében felmerülhető probléma.

A Btk. 359. §-a szerint sikkasztásnak tekintetik, ha a bíróság vagy más hatóság által *zár alá vett dolog tulajdonosa* a nála hagyott vagy reá bízott ezen dologra nézve a 355. §-ban megjelölt cselekmények valamelyikét elköveti. A szabadságvesztés büntetésén felül hivatalvesztés is kimondandó.

A Btk. 355. §-a a közönséges sikkasztást a következőképp határozza meg: „Sikkasztást követ el, aki birtokában, vagy birlalatában lévő *idegen ingó dolgot* jogtalanul eltulajdonítja vagy elzalogosítja.“

A Btk. a 359. §-ban definiált zártöréssel kapcsolatos bűncselekményt sikkasztásnak minősíti, annak ellenére, hogy sikkasztást csak idegen dologgal lehet elkövetni. Erre a törvény miniszteri indokolása azt az érvet hozza fel, hogy ez az elbírálás a tulajdon és a tulajdonjog természetén alapszik. Tulajdont az a dolog képez, mely a tulajdonos szabad rendelkezése alatt áll. A tulajdoni jog pedig a tulajdon tárgyát képező dolog feletti korlátlan uralmat, korlátlan szabad rendelkezési jogot jelenti. A bírói foglалás, vagyis a bírói zár megszünteti a korlátlan hatalmat és szabadrendelkezést, ezáltal a tulajdoni jognak leglényegesebb feltétele vétetik el. Arról a személyről tehát, aki a bírói vagy hatósági zár alá vett, de őrizetében hagyott vagy őrizetére bízott dolgával rendelkezni voltaképen nem lehetne azt mondani, hogy oly dologgal rendelkezett, mely e rendelkezés esetén a szó jogi értelmében a tulajdonát képezte. A miniszteri indokolás tehát ezzel az érvelésével vagyon elleni bűncselekménynek tekinti a 359. §. szerinti tényálladéket. E tekintetben követi a korábbi speciális magyar jogfejlődést: az 1843. évi Btk. javaslatot és az 1868 :LIV. t. c. 368. §-át.

A büntetőjogi irodalomban többen vallják azt a nézetet, hogy a szóbanlévő (Btk. 359. §.)zártöréssel kapcsolatos sikkasztás nem vagyon elleni, hanem olyan bűncselekmény, mely kizárólag vagy legalább elsősorban a zár alá vételt elrendelő bíróság vagy más hatóság ténykedésében megnyilvánuló állami hatósági tekintélyt sérti. A jogirodalom e felfogásával külföldi (mint pl. az osztrák és német Btk.) büntetőjogi álláspontok nyomdokain jár, melyek e cselekményben a közrend, az állami tekintély elleni bűncselekményt látnak.

A bírói gyakorlat — szemben az irodalmi állásponttal — követi a Btk. indokolásának fentebb ismertetett azt a felfogását, hogy a Btk. 359. §-a szerinti tényálladék elsősorban és főleg vagyonelleni bűncselekmény. Így a bíróságok szerint a Btk. 359. §-a nem alkalmazható, illetve a cselekmény büntethetősége megszűnik, ha az adós a lefoglalt tárgy elidegenítése előtt tartozását kifizeti, vagy ha a foglaltat az eladásba beleegyeznek, tekintet nélkül arra, hogy a tekintélyében megsértett, zár alá vevő bíróság vagy hatóság az adós részéről bármiféle elégtételben részesült volna.

Hasonlóképen annak eldöntésénél, hogy a cselekmény vétség-e vagy büntett, csupán csak a hitelezőt ért kárösszeget veszi alapul, vagyis, hogy a hitelező kára a 200.— pengőt meghaladja-e, (mely esetben bűn-

tett) vagy nem, (mely esetben vétség). A hatósági tekintélyt ért sérelmet azonosnak veszi bármilyen értéknél.

Mindez azt mutatja, hogy a bíróság szerint a cselekmény elsősorban vagyon ellen irányul s mint ilyen, könnyen besorozható a nyereségvágyból elkövetett bűncselekmények közé.

Az előadottak egybevetése alapján nem lehet kizárni azt a lehetőséget, hogy úgy a szóbanforgó, mint általában a vagyonelleni bűncselekményeknél konkrét esetben fennforoghatnak olyan nyomatékos és nagyszámú mellékkörülmények, amelyek mellett a nyereségvágy, mint a bűncselekmény indítóoka kizártnak vehető. A nyereségvágyból eredő bűncselekmények ennél fogva nem azonosíthatók a vagyonelleni bűncselekményekkel. Mindaddig tehát, míg a büntetőjog kodifikálása, vagy új büntetőjogi törvénykönyv alkotása során az ismertetett elvek valamelyikének egységes keresztülvitele nem biztosíttatik, a vagyonelleni bűncselekménynél is vizsgálni kellene, hogy a tettesnél cselekménye főbb indítóoka nyereségvágy volt-e, vagyis másképen a tett elkövetése előtt tudatában volt-e az a képzet, hogy vagyonának gyarapodását fogja előidézni és akarata erre irányult-e. Ha mindez kétségesse tehető, a nyereségvágy fennforgásához fűződő hátrányos jogkövetkezmények a tettes személyét aránytalan büntetéssel sújtánák.

Forrásművek:

Dr. Finkey Ferenc: A magyar büntetőjog tankönyve.

Dr. Fayer László: A magyar büntetőjog kézikönyve.

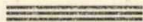
Irk Albert: A büntetőjog tankönyve.

Isaák Gyula: Büntető novella. (1928:X.)

Edvi-Ilés Károly: A magyar büntetőtörvénykönyv magyarázata.

Dr. Löw T.: A magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről.

Dr. Ladik Gusztáv: Tételtes közigazgatási jogunk alaptanai.

A német és svájci posta külterületi postaszolgálata.

Írta: Dr. MAGOS GYŐZŐ m. kir. postatitkár.

Folytatás.*

Le service postal aux territoires extérieurs des villes en Allemagne et en Suisse. Par M. le Dr. GYŐZŐ MAGOS, Secrétaire de poste.

Comme suite de son article précédent, l'auteur décrit ses voyages d'études effectués en Suisse. Il a étudié le service rural à l'arrondissement de la direction postale de Coire. Les difficultés d'organiser un bon service postal dans les régions où les conditions du terrain (vallées et montagnes) ne permettent pas de construire des routes pour les automobiles. Le service s'y déroule à pied ou s'il est possible, par bicyclettes; en hiver, par ski. Obligation des communes d'assurer, en hiver, la praticabilité des chemins. Les conditions de service des facteurs. Au point de vue des rapports juridiques du personnel, les bureaux de poste suisses ont beaucoup de traits communs avec les bureaux hongrois. Organisation des bureaux de poste en Suisse. Les émoluments des facteurs ruraux. Le dédommagement des destinataires habitant dans un endroit écarté. Distribution, dans les hôtels, chalet, etc. du tourisme. Le service du transport des personnes par des automobiles postales en Suisse. La livraison des envois postaux par ces automobiles. Le service des colis postaux. Les opérations de réception que les facteurs exécutent. A la fin de son article, l'auteur esquisse l'avantage des courses d'automobiles exploitées en régie par les postes suisses. L'influence de ces courses sur le tourisme.

III.

A svájci külterületi postaszolgálata a churi postaigazgatóság kerületében (Graubünden Kanton) tanulmányoztam. Ezt a területet völgyekkel és hágókkal teli magas hegyek borítják. A települési viszonyok is ennek megfelelően alakultak. A szó szoros értelmében vett nagyváros e területen nincsen. Kisebb városok és falvak képezik e terület gócpontjait. Ezekhez a községekhez, városokhoz és az üdülőhelyekhez, mint gócpontokhoz igen nagy külterületek csatlakoznak; völgyek és hegyoldalak, amelyeken — hasonlóan a kárpátaljai települési viszonyokhoz — szerteszórtan fekszenek a javarészt állattenyésztéssel foglalkozó gazdák házai. Itt-ott egy-egy nagyobb majorság, tejgazdaság, avagy különösebb üdülési lehetőség körül sűrűbb egységekben lakott helyek is keletkeztek.

Ezek a települési viszonyok irányt szabnak a külterületi postaszolgáltatásnak is. Gépesítésről vagy más komolyabb járműnek a kézbesítésnél történő alkalmazásáról, a terep nehézségei miatt alig lehet szó. A német Landkraftpost-okhoz, vagy a szegedkörnyéki tanyavilágban

* A cikk I-II. része a Magyar Posta f. é. 10. számában jelent meg.

szervezett, lóháton közlekedő faluzólevélhordói járatokhoz hasonló kézbesítési körzeteket a magas hegyekkel borított területen nem lehet létesíteni. Komolyabb járművel való közlekedésre egyedül a legtöbbször szűk völgyekben húzódó útvonalak nyújtanak lehetőséget, a völgyek két oldalán emelkedő hegyoldalakra vezető ösvényeken gyalogosan, avagy legfeljebb öszvérháton lehet csak közlekedni. A hegyvidéki külterületi kézbesítői szolgálat rendszere az adott körülményekhez igazodik, ezért Svájc e területén általában gyalogos kézbesítők közlekednek. Ha a terepviszonyok lehetővé teszik, a posta a kézbesítőt kerékpárral látja el. Télen sítalpakon jár a külterületi kézbesítő, a meredek hegyoldalakon pedig néha öszvérháton is.

A svájci postai rendtartás (Postordnung) szerint — hasonlóan a német postához, — valamennyi postai küldeményt (a csomagokat 5 kg súlyig, a pénzküldeményeket pedig 1000 svájci frank értékig) a községek bel- és külterületén egyaránt házhoz kell kézbesíteni azzal a megszorítással, hogy a községek külterületén lévő házakba csak akkor, ha a postahivattaltól való távolságuk 1 órai járásnál nem több. Expresszküldeményeket a postahivattaltól számított 1 és $\frac{1}{2}$ órai járásra is kézbesítenek pótdíj szedése nélkül. Ennekfolytán a külterületi szolgálat lényegében bizonyos körzetre korlátozódik, mégis igen kiterjedt.

A külterületi kézbesítési szolgálat télen különösen nagy feladatot jelent, amikor az utakat sokszor méteres hótömeg borítja. A postai rendtartás ezért a községek köteletségévé teszi, hogy az utak járhatóságát biztosítsák. Amennyiben az utakat szabaddá nem teszik, a posta a házhoz kézbesítési szolgálatot időlegesen szüneteltetheti.

A svájci külterületi kézbesítői szolgálatot ellátó személyzet szolgálati viszonyai aszerint alakulnak, hogy a kézbesítők milyen postahivatalnál teljesítenek szolgálatot. A kézbesítők helyzetének megismerése céljából ezért a svájci postahivatalok szervezetét is vázolom nagy vonalakban.

A svájci postahivatalok szervezete a szolgálatot ellátó személyzet jogviszonyai szempontjából igen sok rokon vonást mutat a magyar postahivatalok szervezetével.

Nevezetesen a forgalmasabb postahivatalok (elnevezésük Postamt) személyzete nyugdíjjas, kinevezett kincstári személyzet. Ezek legalább két és fél tisztviselői munkaerőt foglalkoztatnak. A személyzet két tagja rendes tisztviselő, a félmunkaerő pedig tanuló.

Az ennél kisebb forgalmú postahivatalok (elnevezésük Postbureau) szolgálatát a forgalom alapján díjazott Posthalter látja el, akinek szolgálati viszonyai az állami tisztviselők szolgálati viszonyaitól eltérően vannak szabályozva. Szolgálatuk általában napi 9 óra. Szükség esetén segéderőt is alkalmazhatnak.

A legkisebb postai szervek (Postablagen) szolgálatát az Ablagenhalter látja el. Szolgálati ideje a szükség szerint változik, mégis az napi 9 óránál mindig kevesebb.

A nagyobbforgalmú postahivatalok (Postämter) külterületén a kézbesítői szolgálatot e hivatalok létszámába tartozó, élethivatásszerűen alkalmazott (kinevezett) kincstári személyzet látja el. E külterületi kézbesítő neve: Postbote. Ezek ugyanoly rendszer mellett, ugyanazt az illetményt kapják, mint a többi hasonló munkakörben alkalmazott kincstári alkalmazott.

A kisebbforgalmú postahivatalok és egyéb szervek külterületi kézbesítői szolgálatát általában órabér mellett alkalmazott személyzet látja el. Ezek a Landbriefträgerek.

Díjazásuk igen érdekes alapon történik. Napi 1 órai kézbesítési szolgálatért 1 évre 350 svájci frank díjazást kapnak. Tehát amennyi óra szolgálatot teljesít a kézbesítő naponta, annyiszor 350 svájci frank az egy évi járandósága.

A külterületi kézbesítés a svájci postának nagy költséget okoz. E költségek lehető csökkentése céljából igen érdekes megoldáshoz folyamodnak. Egyes esetekben, félreeső helyen lévő olyan magányos házak lakójával, ahová a kézbesítés napi félóra gyaloglást jelentene anélkül, hogy a kézbesítő útközben más házakat is érinthetne (ami munkáért tehát évi 175 svájci frank terhelné a postát), az igazgatás egyezséget köt és a posta házhozkézbesítési kötelezettségét készpénzfizetéssel megváltja. Egy-egy ilyen félreeső magányos ház lakójának a posta szabad egyezkedés alapján évenként 50–100 svájci frankot is fizet, melynek ellenében a címzett lemond arról az előnyéről, hogy a címére érkezett küldeményeket a posta egyébként házhozkézbesíteni volna köteles. Ilyen eset elég sok van.

Azok a címzettek, akik a kézbesítő postahivaltaltól számítva 1 órai járásnál messzebb laknak, akik részére tehát a posta házhoz nem kézbesít, kötelesek a kézbesítő postahivatalnak írásban bejelenteni, hogy a címükre érkező küldemények kézbesítését milyen módon kívánják biztosítani.

Két megoldás között választhatnak: 1. vagy meghatalmazást adnak egy, a kézbesítőkörzeten belül lakó egyénnek a címükre érkező küldemények átvételére, 2. vagy a kézbesítőkörzeten belül a kézbesítő útvonalába eső alkalmas helyen levélszekrényt helyeznek el. Az utóbbi módon természetesen csak közönséges küldemények kézbesíthetők. Ezek könyvelt küldeményeit „postán maradó“-ként kezelik.

Az előbb említettek szerint a svájci posta házhozkézbesítési kötelezettsége a postahivatalok körül csak bizonyos körzetre terjed ki. Mégis a posta a lehetőségek határain belül ezen túlmenően is igyekszik a küldemények házhozkézbesítéséről gondoskodni. Erre legfőképpen idegenforgalmi szempontok készítetik a postát. A messzi völgyekben és a hágókon a postahivataloktól sokszor több óra járásnyira vannak a turisták és az üdülők által sűrűn látogatott vendégfogadók, menedékházak stb. Az itt lakók és az üdülővendégek címére érkező küldemények gyors kézbesítése nemzeti és közgazdasági érdek, ezért a kézbesítést a posta

lehetőleg ellátja a nélkül, hogy erre kötelezve volna. Ennek a törekvésnek igen érdekes példája az alábbi:

Bergün községtől (Graubünden Kanton-ban a Chur—Filisur vasútvonal mentén) kiinduló egyik kisebb völgyben, a postahivatal kézbesítési körzetén kívül lakók és üdülők postáját a nyári hónapokban a postával kötött megállapodás alapján, napi 2 svájci frank fizetés ellenében egy pékmester vállalta, aki saját fuvarjával hetenként háromszor kenyeret szállít a völgy mentén lakók részére.

A postát szállító pékmester — tekintve, hogy ez a tevékenység számára csak alkalmi mellékfoglalkozást jelent — kézbesítési szolgálatot nem végez. A kézbesítésről a posta sem gondoskodik. A völgy lakói, az út mentén lévő három ház tulajdonosa részére küldeményeik átvételére meghatalmazást adtak. A pék a küldeményeket a postahivaltaltól e házak szerint csoportosítva veszi át és azokat útközben az egyes házakban leadja. A küldemények átvételéről a címzettek gondoskodnak.

A svájci postának igen kiterjedt személyszállító gépkocsi üzeme van. Ezeket a gépkocsijáratokat a járatok mentén lévő vendégfogadóknak, menedékházakban és üdülőknél lakó, továbbá ezek környékén lévő más lakott házak lakói címére érkező küldemények kézbesítésére is felhasználják. Az ide szülő küldeményeket az egész országból azokhoz a postahivatalokhoz terelik, ahonnan a személyszállító postai gépkocsijáratok kiindulnak. Itt is az a rendszer, hogy az útmenti vendégfogadós stb. a környéken lakók küldeményeit meghatalmazás alapján veszi át. A kezelés a mi zárótaszka rendszerünkhöz hasonlóan történik. A küldeményeket a gépkocsivezető kis zsákokban kapja kézhez és adja le a fogadóknak stb. és a feladásra szánt küldeményeket térti útjában ugyancsak e kis zsákokba helyezve veszi át és szállítja be a postahivatalhoz. A kézbesítésnek, illetőleg a küldemények feladásának ez a rendszere — tekintettel arra, hogy egy-egy útvonalon naponta általában több járat közlekedik — igen jó és gyors postai kiszolgálást biztosít és emellett a posta részére jelentősebb költséget nem jelent, mert a küldemények leadását és átvételét a gépkocsivezető egyedül végzi.

A külterületi kézbesítő kézbesítési szolgálata lényegében ugyanaz, mint bármely belterületi kézbesítőé, ezért valamennyi kézbesítő egységes kézbesítői utasítás rendelkezései szerint látja el a szolgálatot.

A külterületi kézbesítő Svájcban csomagot általában 25 kg súlyig tartozik magával vinni. Különösen nehéznek tartott terepen a súlyhatár 15 kg-ra mérséklődik. E téren tehát a magyar és a német postánál előírt súlynál többet kívánnak. A svájci külterületi kézbesítő, éppenúgy, mint a német postáé, ha túlsúlyt visz, ezért a postától pótdíjazást kap.

A belterületi és a külterületi kézbesítők szolgálata különbözik abban, hogy utóbbi felvételi szolgálatot is teljesít.

Köteles elsősorban a kézbesítő körzetében elhelyezett levélgyűjtőszekrényeket rendszeresen kiüríteni és olyan helyeken, ahol levélgyűjtőszekrények felszerelve nincsenek, a feladóktól közönséges küldeménye-

ket is átvenni. A külterületi levélgyűjtő-szekrényekről általában a posta gondoskodik és azokat a kézbesítők útján a posta gondoztatja.

A külterületi kézbesítőnél mindenfajta könyvelt küldeményt fel lehet adni. Csomagot azonban csak 5 kg súlyig és egy út alkalmával legfeljebb 25 kg összsúlyt köteles beszállítani.

A kézbesítő a könyvelt küldeményeket hivatalból veszi fel és az átvételt véglegesen elismeri. A küldeményekért a kártérítési felelősséget a kézbesítő részéről történt elismerés percétől kezdve a postakincstár viseli.

A külterületi kézbesítőnél feladott közönséges küldemények kezeléséért csak a díjszabás szerinti rendes díjakat számítják pótdíj nélkül. Könyvelt küldeményekért azonban küldeményenként 20 centimes pótdíj jár.

A könyvelt küldemények kezelése igen egyszerű. A kézbesítő az indigós átnyomás útján 2 példányban készülő feladóvevényen kívül más kezelési okiratot a felvett küldeményekről nem vezet. A feladóvevény-nyomtatvány sorszámozott 50 páros lapból álló tömbalakban készül. A feladóvevény eredeti példányát az átvétel elismeréséül a fél kapja.

A felvett küldeménnyről a kézbesítő a hivatalban a feladóvevény-tömbben visszamaradó másolatok alapján számol. Az ellenőrző postahivatal kezelője a felvett küldemények átvételét a feladóvevény-másolatokon aláírásával és a hivatal keletbélyegzőjének lenyomatával ismeri el. Itt jegyzi elő a küldemények további kezelésére (nyilvántartására) vonatkozó adatokat is. A külterületi kézbesítő kezelési szolgálata tehát igen egyszerű, az minden felesleges írásbeliséget mellőz, amellet azonban biztos és könnyen ellenőrizhető, s a visszaélési lehetőség csekély.

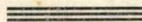
A külterületi kézbesítők értékcsikkellátmányt is kapnak és pedig postabélyeget olyan címletekben, amilyeneket a közönség leginkább keres, továbbá belföldi forgalomra szóló levelezőlapokat. Az értékcsikkellátmány összege 20 svájci frank lehet. Ennél nagyobb összeget indokolt esetben is csak a postaigazgatóságok engedélyezhetnek.

*

Nagy előnye a svájci postának az, hogy a külterületi postaszolgáltatásban a hegyvidék minden jelentősebb útvonalán, fel egészen a több ezer méter magasságban lévő hágókig közlekedő személyszállító gépkocsijáratokat a saját üzemében látja el és e révén azokat a postai kézbesítőszolgáltatásra is felhasználhatja. Így biztosítani lehet azt, hogy az egyes járatok akkor induljanak és akkor érkezzenek, amikor az a postai kezelés szempontjából is előnyös. A legfőképpen idegenforgalmi célokat szolgáló személyszállító gépkocsiüzemnek a postai kézbesítőszolgáltatásra történt célszerű felhasználása révén az ország egyik legfontosabb bevételi forrását jelentő vendéglátó és idegenforgalmi ipar-

nak messze a hegyek között lévő egységeit a posta gyorsan, jól és aránylag olcsón kiszolgálja anélkül, hogy ez különösebb költséget jelentene.

A svájci tapasztalatokat magyar vonatkozásban hasznosítani csak igen kis mértékben lehet, mert a svájci mintához hasonló gépkocsi-üzemmel, melyet a posta a maga céljai szerint szabadon felhasználhatna, a magyar posta nem rendelkezik.

Gyakorlati ismeretek a propaganda köréből.

Írta: Dr. KISS PÁL m. kir. II. o. postatiszt.

Connaissances pratiques au sujet de la propagande. Par M. le Dr. PÁL KISS, Commis de poste.

Le rôle de la poste dans le domaine de la propagande. Discrimination entre la réclame et la propagande. Le but et les moyens de la réclame. Le but de la propagande postale consiste à populariser ses services. Les moyens de la propagande directe sont les affiches, les annonces de journaux, les cahiers de propagande et les brochures. Le service des renseignements constitue la propagande indirecte. Quels sont les avantages auxquels l'attention des usagers doit être attirée? Ce sont: la rapidité, l'exactitude, le sûreté, les taxes modérées, le secret professionnel etc. Après ces généralités, l'auteur entre dans les détails du sujet. Il esquisse l'histoire des affiches et les principes essentiels à observer dans leur composition. La poste hongroise a déjà publié des cahiers de propagande. Les calendriers (almanachs) peuvent compter également comme moyens efficaces de propagande. Les annonces et autres publications dans les journaux peuvent être aussi mis en usage. Les timbres occasionnels, les étiquettes spéciales et les phrases concises caractéristiques sont très appréciés dans le service de la propagande. Les postes doivent organiser un bon service de renseignements. L'avantage des conférences tenues par des fonctionnaires de poste sur les questions intéressant le public. Le film et la T. S. F. jouent un rôle très important au point de vue de la publicité. La propagande doit être aussi étendue aux écoles. A la fin de son article, l'auteur traite des règles psychologiques de la propagande.

A modern üzleti élet elengedhetetlen és egyben leghatásosabb eszköze a reklám, — a propaganda. Egyetlen mód, hogy egy vállalat az üzletkörét megteremthesse, megtarthassa és kiterjeszthesse. A posta is üzleti tevékenységet folytat, s ezért ha bevételeit fokozni kívánja, és ha a közönséggel állandó szoros kapcsolatban akar maradni, nélkülözhetetlen számára a propaganda.

Felváltva beszélünk reklámról és propagandáról, pedig a két fogalom nem fedi egymást. A propaganda a tömegre igyekszik hatni, hogy a közös érdekek érvényesítését célzó egyesülésre buzdítsa. Ezzel szem-

ben a reklám, bár látszólag szintén a tömeghez szól, de ezen belül — az egyéni érdekekre hivatkozva — a fogyasztót az egyéni szükségletek legelőnyösebb kielégítésére: a hirdetett szolgáltatás igénybevételére akarja bírni.

Mivel azonban a reklám a reklámmegjelölés túlzottan üzleti színezetű és a mindennapi életben nem is tesznek különbséget a két fogalom közt, így a posta reklámtevékenységére a szociális ízű propaganda kifejezést nyugodtan használhatjuk. Tehát propagandáról beszélhetünk, amikor reklámot kell alatta érteni.

Nagy vállalatok a reklám ellátását erre felkészült szakemberre bízák. Szakemberre, aki figyelemmel kíséri a gazdasági életet, az üzleti verseny minden mozdulatát, aki ismeri a reklám lélektanát, művészeti, elméleti szabályait és gyakorlati módszereit.

A reklámhoz rátermettség: ötletesség, meglátás, határozott és biztos irányítás kell, mert a kísérletezés esetleg helyrehozhatatlan károkat okozhat.

Sokszor a legjobbnak látszó reklámötlet kivihetetlen, — de a szakember, a grafika és a nyomdatechnika szemmeltartásával gondolkodik s tervez.

Magyarországon a reklámtudománynak még nincs iskolája, ezirányban a szakirodalmunk is szegényes, így csupán a külföldi (német, angol, amerikai) szakirodalomra támaszkodhatunk.

A következőkben a legfontosabb gyakorlati ismeretekre kívánok rámutatni.

A reklám célja és eszközei.

A reklám célja a rokonszeny felkeltése az ajánlott áru, vagy szolgáltatás iránt. A német König szavai szerint: „A reklám tervszerű behatás az emberi lélekre, amely a kínált áruk megvásárlásához a lehető legnagyobb mérvű akaratkészség felkeltésében nyilvánul meg.”

A magyar posta propagandájának célja: népszerűvé, közkedvelté tenni a postaintézményt, megismertetni a közönséggel a posta-, táviró-, távbeszélő- és a rádiószolgálat sokféleségét s buzdítani ezek igénybevételére, hogy ezáltal a posta forgalmát — következőképpen bevételeit — a lehető legnagyobb mértékig fokozni s berendezéseinek jobb kihasználásával az üzemi kiadásokat aránylagosan csökkenteni lehessen.

Figyelembevételül az egyes szolgálati ágakat, valamint a m. kir. posta kizárólagos jogát és díjszabáspolitikáját, a propagandának kétféle megnyilvánulási formája lehet: közvetlen és közvetett propaganda.

A *közvetlen propaganda* határozott felhívások útján kell igyekeznie új üzletfeleket szerezni, illetőleg a meglévőket megtartani. Ennek irányításához, vezetéséhez feltétlenül szükségesek a reklámlélektani, a grafikai és a nyomdatechnikai szakismeretek. A rendelkezésre álló eszközök: a plakát, az újsághirdetés, a propagandafüzet és a rölpap.

A *közvetett propaganda* körébe viszont a felvilágosítószolgálat tar-

tozik. Bővebben: felvilágosítások nyújtása útján azt a meggyőződést kell kelteni az érdeklődőkben, hogy a kérdéses postai szolgálat célszerű, nélkülözhetetlen s ezért lehetőleg gyakran igénybe kell venniök. De a közvetett propaganda körébe tartozik a berendezések korszerűbbételelének, a közönség kényelmét szolgáló berendezések ismertetésének és a személyzet üzleti szellemre való nevelésének kérdése is.

Nem kétséges, hogy a posta összes ágazataiban tér nyílik a propagandára, de kérdés, hogy az egyes szolgáltatásoknál milyen előnyökre kell a közönség figyelmét felhívni? A válasz egyszerű: azokra az előnyökre, amelyekre a közönségnek a kérdéses szolgáltatásnál igénye van: a gyorsaság, pontosság, biztonság, olcsóság, titoktartás, udvarias és előzékeny kiszolgálás stb.

Adott esetben milyen propandaeszköz felel meg legjobban? Ez mindig a propagált szolgáltatástól függ, mert például: míg a rádiónál a plakáttól kezdve az összes eszközök felhasználhatók, addig a posta kizárólagos joga alá eső szolgáltatásoknál, amelyeket a közönség kénytelen igénybevenni, etikai okokból csupán a közvetett propaganda felvilágosítószolgálat útján lehet a szunnyadó szükségleteket felébreszteni.

Hogyan lehet a propagandával maradandó hatást biztosítani és a közönséget meggyőzni? Erre nézve a mai reklámtechnika már számos régen bevált mesterfogással rendelkezik. Ezekről a lélektani ismeretek tárgyalásánál fogok megemlékezni.

Ma minden vállalat lehetőleg nagy összeget igyekszik beállítani költségvetésébe reklám céljára, s iparkodik az ilyen módon rendelkezésre álló összeget a legeredményesebben felhasználni. A tervszerűtlen reklám kidobott pénz, sőt még árthat is. Tehát ajánlatos tervet készítenie arról, hogy a költségvetési időszakban hány plakátra, újsághirdetésre, röpiratra, árjegyzékre, körlevélre stb. lesz szüksége, s hányszor kíván kiállításon, mintavásáron stb. résztvenni. Mindezekre vonatkozólag árajánlatokat szerez be és azok közül a legelőnyösebbeket választja ki.

A magánvállalatokkal szemben a posta igen előnyös helyzetben van: hivatalai útján és hatalmas kézbesítő berendezésével a lehető legolcsóbban tudja propagandáját megoldani.

A további kérdés: kikhez szóljon a propaganda? Meg kell állapítani, hogy az egyes postai szolgáltatásokra nézve mely időben, mely vidékekről és milyen társadalmi rétegből lehet üzletfelekre számítani. Erre különösen a bevezetésre kerülő új szolgáltatásoknál vagy új díjkedvezményeknél kell ügyelni, de erre a visszacsatolt Felvidéknek a magyar posta forgalmába való hatályosabb bekapcsolásánál is figyelemmel kell lenni.

A Felvidéknek meg kell ismernie a m. kir. posta összes tevékenységi körét s ez csak tervszerűen végrehajtott, szakszerű propagandával érhető el.

A propandaeszközöknek kettős feladatuk van: a figyelemfelkeltés és érzelmi hatás útján a közönség meggyőzése.

A) A közvetlen propaganda eszközei.

a) A plakát.

Már Babylonban, Egyiptomban, Görögországban és Rómában a közérdekű és üzleti felhívásokat tereken, vásártereken álló oszlopokra, falakra festették. Japánban a templomok körüli fákon, sőt az oltárokon ősidők óta színes röplapokat, úgynevezett „ezeroltárcédulákat“ függesztettek ki, amelyeken a különböző védőszentek képe mellett bankok, vendéglők és szállodák ajánlgatják címeiket. Ezekről a kezdetleges formáktól a nyomtatás feltalálásával és fejlődésével kapcsolatban hosszú utat tett meg a plakát.

A mai értelemben vett plakát a múlt század nyolcvanas éveiben jelenik meg London, Páris utcáin: Heywod Summer, Fred Walker, Dudley Hardey kiváló grafikusok műveivel. A francia Lautrec, Chéret festők montmartrei ragyogó plakátjaitól megihletett művészeink: Tolnay Ákos, Vadász Miklós, Biró Mihály tervezik meg az első magyar plakátokat.

Mi a plakát? A propagálandó tárgy szolgálatában álló, ötletes, művészi kép s egy-két szavas tömör és megkapó felhívás. A plakátnak egy pillantással felfoghatónak kell lennie, mert nem kívánható, hogy a közönség egy hosszú szöveg elolvasására, vagy egy homályos szöveg megfejtésére időt és figyelmet pazaroljon. Legfeljebb a postahivatalokban, ahol a közönség hosszabb ideig tartózkodik, lehet több szöveggel ellátott plakátokat elhelyezni.

A helyesen alkalmazott reklám nem magát a tárgyat propagálja, hanem azt a hatást, amellyel a tárgy használata jár. Pl., ha a m. kir. posta rádióplakátot jelentet meg, azon a szórakozást, ismeretgyarapítást, a rádió hírszolgálatát stb. kell kidomborítani. A plakát megszövegezése igen nagy gondosságot igényel. A szöveg tárgyilagos, tömör, megkapó, az ábrázolással összhangban álló és igen rövid legyen. Magát a propagálandó tárgy nevét márkaszerűvé kell tenni. Ugyanis a leírt szónak nemcsak értelme, hanem képe, geometriai formája is van, ezért: ha a propagálandó tárgy nevét feltüntető betűket valamilyen jellegzetes formába öltöztetjük és állandóan ilyen formában jelentetjük meg, jobban megrögződik az emlékezetben. Pl. az üdvözlő-táviratnak akár plakát, akár röpirat, ujság vagy más nyomtatvány útján történő propagálása esetén, az „üdvözlő-távirat“ kifejezésnek mindig ugyanazon jellegzetes betűkkel kell megjelennie, mint ahogy az ujságok címét, vagy a márkás áruk nevét mindig ugyanazon betűkkel (betőtípussal) tüntetik fel.

A figyelemfelkeltés szempontjából legeredményesebb plakát felépítése a mannheimi reklámtudományi intézet (Institut für Werbeforschung) kísérletei szerint a következő:

A plakátfelületnek felső felét (kétharmadát) az élénk színekkel megfestett és a propagálandó tárgyat kellően kidomborító ötletes, de

egyszerű kép foglalja el. A felület alsó felébe (harmadába) kell a távolról is jól olvasható szöveget elhelyezni. A propagálandó tárgyának a szövegben előforduló nevét nagyobb betűkkel, és az arra nézve állandóan használatos formában kell feltüntetni (márkaszerűség).

Már elhelyezési lehetőségüknél fogva is, az álló téglalapalakú plakátok a legcélszerűbbek, leggyakoribb méretük — a mannheimi intézet statisztikája szerint: 100×70 cm, 130×100 cm, 140×100 cm.

A rendelkezésre álló hitel szabja meg, hogy milyen sokszorosító eljárással lesz a plakát kivitelezve, viszont a sokszorosító eljárás minőségétől függ, hogy milyen formában és milyen rajzmodorban készítse el a tervező-művész a plakáttervet.

A sokszorosító eljárások: a fotótíпия, az autotíпия, a mélynyomás, a litográfia, a kromolitográfia, az offset-nyomás mind más és más technikájú plakáttervet és nyomdapapírt kívánnak, de különbözők a felmerülő költségek is. Ma a litográfia és az offset-nyomás a legkedveltebb. Az offset-nyomással igen szép színeket, színárnyalatokat lehet elérni.

b) Ismertető füzetek és röplapok.

Az ismertető füzetet már meghonosította a magyar posta. Ez mind a közvetlen, mind a közvetett propaganda céljára jól bevált eszköz. Azzal a belső céllal, hogy azokat a közönség összegyűjtse, az időszakonként megjelenő füzetek címét, méreteit, papírananyagát állandósítani kell.

A 10—18 oldal terjedelmű füzetet öltöztessük ünneplő ruhába: lásuk el izléses keményebb tartású fedőlapal — és biztosan el fogja kerülni a papirkosarat. Több szín nyomása — tekintve a többszázszoros példányszámot — jelentékeny költséggel jár. A kétszínnyomás megfelelőbb. Az egyik szín sötét és tompa legyen (fekete, sötétbarna, sötétszürke), a másik világos és élénk (piros, zöld, kék, sárga stb.). Az egyes füzetek ábráit mindig ugyanaz a művész tervezze, hogy a stílusbeli állandóság meglegyen.

A *röpirat* a bevezetésre kerülő új díjkezdmények és küldeményfajták legalkalmasabb szószólója. Előállítására olcsó, szétosztását pedig elvégezhetik a postahivatalok.

A német postaigazgatás a leghatásosabb propagandaeszközének — az angol-amerikai „folder“-nek megfelelő — „Werbefaltblatt“-ot tartja. A Werbefaltblatt két-három színnel keményebb tartású papírra nyomott, összehajtogatott tájékoztató. Előlapján egy-egy csinos kép látható, — belső lapján pedig az illető szolgáltatásra vonatkozó tudnivalókat, felvételi módokat, díjszabást ismertetik. Ilyen „Faltblatt“ jelent meg a légipostáról, az utazási csekkéről, a kiscsomagról, a címezetlen nyomtatványról, a személyszállító autóbuszokról. Méretük: összehajtogatott állapotban 21×15 cm.

A német posta 1929 óta 128—160 oldalszámú naptárral kedveskedik közönségének. A naptárok könnyen kezelhetők, tudnivalókat, díj-szabásokat tartalmaznak. Tetszetős külsejük miatt igen nagy sikerük van.

c) Az újsághirdetés.

A napilapokat, folyóiratokat és szaklapokat részint cikkek, részint hirdetések közlésére vehetjük igénybe. Az újságcikk főleg a közvetett propaganda felvilágosító szolgálatának eszköze — erről tehát a közvetett propaganda tárgyalása során szövegek.

Az újsághirdetések a múlt század negyvenes éveiben vonulnak be a német Leipziger Illustrierte Zeitung, a francia L'Illustration, az angol Illustrated London News oldalaira. Ma már a világ összes lapjai tarkálnak az ötletesebbnél ötletesebb, művészi melódusú hirdetésektől.

A napilapokban — mivel papíryananyaguk csupán a fotótipia-klissét bírja el — csak egyszerűbb (vonalas) rajzok, míg a műnyomó-papíron megjelenő heti-havi képes folyóiratokban és szaklapokban autotípiát, vagy mélynyomást kívánó finomtónusú reklámrajzok és fényképek is közölhetők.

Tekintve, hogy az ismétlés által maradandóbb emlékezeti hatást tudunk elérni, ajánlatos minden új plakát megjelenésével egyidejűleg, az illető plakát kicsinyített mását újsághirdetés formájában is megjelentetni.

Igen nagy körültekintést kíván a különböző politikai pártállású napilapok közül azoknak a kiválasztása, amelyeket a posta hirdetéseinek közlésére megbízhat, — de megfontolandó az is, hogy az egyes újságok melyik részében legyen elhelyezve és milyen méretű legyen a hirdetés?

Pl.: rádióról, a filléres csomagról, az üdvözlő-táviratról szóló hirdetések, amelyek az olvasók legnagyobb részét érdeklik, az újság szövegoldalai egyikén ajánlatos elhelyeztetni. Ezzel szemben, az inkább a kereskedőket érdeklő „Kézpénzköveteléseit hajtsa be postai megbízás útján!” szövegű hirdetést az újság egyik hirdetési oldalán közöltesük, mert a kereskedők ezeknek az oldalaknak szentelnek több figyelmet.

Figyelemfelkeltés szempontjából az újsághirdetéseknél az abszolút nagyságnak nincs nagy jelentősége, itt az egész újságlaphoz viszonyított nagyság a döntő. Egészoldalas hirdetésnek folio-alakú folyóiratban nincs nagyobb hatása, mint a quartónagyságú folyóirat egészoldalas hirdetésének. W. D. Scott amerikai pszichológus szerint a valószínűsége annak, hogy egy negyedoldalas hirdetés feltűnik, jóval kisebb, mint az egészoldalas hirdetés feltűnési valószínűségének negyedrésze; az $\frac{1}{8}$ oldalas hirdetés figyelemkeltő hatása pedig az egészoldalasénak még $\frac{1}{20}$ részét sem teszi ki. Ezt az arányt azonban a hirdetés művészi megoldása lényegesen módosíthatja.

Egyszeri hirdetésnek csak átmeneti hatása van. Münsterberg, amerikai tanár a négyszeri negyedoldalas hirdetést többre értékeli, mint az egyszeri egészoldalast.

A berlini kereskedelmi főiskolán kísérleteket végeztek arra nézve, hogy az újságoldal mely részében lehet a hirdetést legelőnyösebben elhelyezni s arra az eredményre jutottak, hogy az újságoldal jobb alsó negyedében közölt hirdetés vonja magára legbiztosabban a figyelmet.

d) *Propagandabélyegzők, propagandarajjegyek, röpmondatok.*

A posta kezelésében megforduló sokmillió levélpóstai küldemény lebélyegzésénél kitünő alkalom kínálkozik a propagandára. A kelet-bélyegzővel egyidejűleg néhány szavas felhívást is lehet a küldeményekre nyomni. A magyar posta e célra külön bélyegzőket használ. A német posta különleges, változtatható bélyegzőgépeket honosított meg. A német gépek erre szolgáló keretében 60—70 betűből álló szöveget és csupán 30—40 betű esetén, még egy kisalakú egyszerű rajz kliséjét is el lehet helyezni. Vajjon melyik nagy vállalatnak áll ilyen olcsó és hatásos propagandaeszköz rendelkezésére? Nincs nyomdaköltség, nem kell a szétosztásról gondoskodni!

A bélyegző-felírások rövidek és találók legyenek, pl. „Használja a légipostát!“, „Gyümölcsöt postacsomagban féldíjért szállíthat“, „Üdvözlőtávirat szavankint 6 fillér“, „Szórakozzék rádió mellett!“ stb.

Hasonló röpmondatokat lehetne alkalmazni az összes feladóvevényeken, dnyugtákon, a postai kibocsátású levelezőlapok érték-benyomása mellett és rajjegyek alakjában a csomagok, áruminták burkolatán.

B) *A közvetett propaganda és eszközei.*

Közvetett propaganda céljából a postai berendezéseket a lehető legkényelmesebbé és korszerűvé kell tenni. Hogy fest az a postahivatal, amely a közönség igényeit legjobban kielégíti? A bejáratnál távolról is jól látható „Postahivatal“ felírás. Jól megvilágított hivatali helyiségek, bankszerű berendezések, a közönség részére fenntartott íróasztalokon itató és mindig jó tollak. A falakon s az egyes munkahelyeken felvilágosító felírások, plakátok, díjszabások, légipostai menetrendek. De a legfontosabb: előzékeny és üzleti szellemre nevelt alkalmazottak. Ajánlatos volna minden hivatalban a közönség részére fenntartott íróasztalok felett a helyesen kitöltött űrlapokból (utalvány, csekkbeifizetési lap, távirat, szállítólevél stb.) űveg alatt mintagyűjteményt kifüggeszteni, így elkerülhető volna, hogy a közönség az űrlapok helytelen kitöltése miatt bosszankodjék. Gondoljunk csak az utánvételes szállítólevelekre, szállítójegyzékekre, utánvétellapokra; hibás kitöltésük hány-szor ad mindkét részről ingerültségre, elégedetlenségre alkalmat.

Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a nagyvárosok és az üdülőhelyek postahivataliban mindig legyen egy-két idegen nyelvet is beszélő tisztviselő.

A felvilágosító szolgálat a népszerűsítési törekvéseknek kifinomult formája. A tisztviselő ne zúdítsa a szakkifejezések tömegét a járatlan érdeklődőre; a lehető legegyszerűbb szavakkal magyarázza meg a tennivalókat. A felvilágosításokban mindig helyet találhat a propaganda. Domborítsuk ki kellőképp a kérdéses szolgáltatás előnyeit, de a túlzott feldicséréstől tartózkodjunk.

A propaganda az a lendítőkerék, amely a vállalatot simán keresztülviszi a dekonjunktúra holtpontján. Eredménye attól függ, mennyi súlyt és lendületet tudunk belevinni. Megköveteli az egységes irányítást, nehogy az egyes propagandacselekvések egymás hatását lerontsák. A m. kir. postának feltétlen szüksége volna egy központi propagandaszervre, amely éber figyelemmel kíséri a gazdasági életet, a gazdasági egyesületekkel szoros kapcsolatot tart fenn, kidolgozza a propagandatervet, megfontolás alá veszi a beérkezett javaslatokat, összegyűjti és nyilvántartja az árajánlatokat, tárgyal a grafikusokkal s a nyomdavállalatokkal, megfogalmazza az újsághirdetéseket, gondoskodik a propagandatisztviselők kiképzéséről, utasításokat ad az egyes igazgatóságokhoz beosztott propagandaszerveknek stb.

Újságközlemények, előadások, propagandafilmek.

A közvetett propaganda igen nagy körültekintést kíván.

Németországban már régen szokásos, hogy a posta egy-egy igazgatási tisztviselője időnkint a megfelelő szakkörökben előadást tart a díjszabáspolitikáról, az időszerű kérdésekről, az új forgalmi berendezések általános jelentőségéről. Az előadásokat gyakran vetített képekkel teszik változatossá és élvezetessé. Az előadó-körútra induló tisztviselőt ellátják megfelelő mennyiségű röpirattal, úrlapokkal, belépési nyilatkozatokkal, keskenyfilmekkel.

A mai kor nagy hangszórója: a rádió is igen alkalmas propagandaeszköz. Fel lehet használni időszerű, rövid közlésekre, felvilágosítások nyújtására (pl. új légipostai összeköttetések, díjszabásváltozások, új küldeményfajták bevezetésének stb. közhírrétételére), de igénybevehető 15–20 perces ismertető-előadások céljára is. A népszerűsítésnek ezt a módját már a magyar posta is meghonosította.

A német posta a magyar postával szemben a propagandafilmek egész sorával dicsekedhetik. Helyes érzékkel arra törekszik, hogy e filmekben lehetőleg filmesített történetet adjon, s ezek így jól beilleszthetők legyenek a mozgóképszínházak műsorába. Egy-egy ilyen film 20–25.000 márkába kerül, eredményük azonban felbecsülhetetlen. A „Hogyan kerül a levél a címzetthez?“, a német Lufthansával közösen előállított „I évéltovábbítás az óceán felett“, a távolbalátást bemutató „A világ szeme“, a távbeszélő fejlődését szemléltető „A távbeszélő történetéből“, a csekkforgalomról szóló „A láthatatlan pénz“ című filmek milliók és milliók megbecsülését és ragaszkodását vívták ki a posta számára.

A közvetett propaganda körében még rá kell mutatnom az iskola-propaganda fontosságára is. Iskoláinkban, ahol a jövő nemzedék nevelése folyik, ismertetni kellene a postaintézményt, az egyes postai szolgáltatásokat és azok igénybevételének helyes módját. Németországban már régen felismerték e kérdés súlyos voltát. A megfelelő tanórákon bemutatják az egyes küldeményfajtákat, megtanítják az ifjúságot az úrlapok helyes kitöltésére, táviratok fogalmazására, a szabályszerű telefonálás módjára. Ez az oktatás később a forgalom emelkedésében meghozza gyümölcsét.

C) Lélektani szabályok.

A jó propagandaeszköz tulajdonságai: a figyelemfelkeltési képesség, a tökéletes olvashatóság, a közönségre gyakorolt érzelmi hatás, meggyőzés, emlékezeti hatás s cselekvésre (vásárlásra) késztetés.

Nehéz ma a figyelmet felkelteni. Felfokozott ütemű munkája, mozgalmassága miatt a modern ember elfásult az érdekkörén kívül álló dolgok iránt. Csak a rendkívüliségekkel szemben mutat érdeklődést.

A reklámban nincs tere a konzervativizmusnak. A megszokottól eltérő ábrázolásnak van sikere: a fényképszerű rajzmodorral szemben a mindent egyszerűsítő kétdimenziós ábrázolásnak. A legötletesebb reklámkép is csak színeivel, rajzmodorával vonhatja magára a figyelmet.

Számításba kell venni az átlagember figyelmének teherbíró képességét. A figyelem óvakodik a megterheléstől s eleve visszahúzódik az olyan benyomásoktól, amelyeket könnyűszerrel nem képes átfogni. A kísérletek szerint egy pillantásra csak 20—30 betűből álló értelmes mondatot tudunk felfogni. A reklámrajz, ha sikerül magához vonzania a tekintetet, csupán egy pillanatnyi figyelemre számíthat. A rajtalévő legfeljebb 30 betűből álló szövegnek oly ötletesnek és az ábrázolással összhangban állónak kell lennie, hogy a szemlélő rokonszenvét megnyerje és emlékezetébe belevésődjék.

Ügyeljünk a szövegrészek olvashatóságára. A betűk ne legyenek cikornyásak, a megszokott írásmódtól eltérők. Az olvashatóság első sorban a betűnagyság és a betűvastagság viszonyán múlik. A kísérletek kiderítették, hogy egy felírás akkor olvasható a legjobban, ha a betűk vastagsága a betűk nagyságának ötödrésze és ha a betűk között félbetűnagyságnyi köz van. Tehát óvakodjunk a túlvékony vagy túlvastag és a túlsűrű vagy túlrítka felírásoktól.

Az ember érzékszervei útján — akarva, nem akarva — állandóan újabb és újabb benyomásokat nyer. Minden benyomás (inger) valamilyen érzelmi színezetet kap, vagy kellemes vagy rossz színezetű lesz. Ezek a benyomások részint a gondolkodó agy szűrőberendezésén, mérlegelésén keresztül jutnak az emlékezet raktárába — részint az ellenőrzést elkerülve válnak lelki tartalommal. Attól függ, hogy pillanatnyilag milyen állapotban van az egyén, éber avagy szórakozott; mert más-

sal van elfoglalva. A lélekbe bejutott benyomás — amelynek már képzet a neve — hasonló színezetű rokonképzetek mellé sorakozik. Az egyes megfelelő képzetek között önmaguktól is létesül kapcsolat, de az összefüggést tudatosan is létrehozhatjuk (asszociáció).

Ugyanazon benyomás ismétlődése esetében, az első benyomás alkalmával nyert képzet és annak érzelmi színezete egyre erősödik. Ha már a képzet és a vele összefüggő érzelem eléggé megizmosodott, könnyen belekapcsolódhatik egy, — a képzethez fűződő érzelemhez hasonló érzéstől telített vágyba.

Az ösztönből feltörő vágy (hiányérzet) kielégülést keres. Erre eszüközül az érzelmi színezete útján a vágyhoz csatlakozó képzet fog kínálkozni. Az egyén mérlegel és ha e képzet elég erősnek bizonyult az ellenmotívumok legyőzésére, elhatározásra jut. Az egyén most már céltudatosan fog törekedni a képzet megvalósítására, hogy vágyát (szükségérzetét) kielégítse. A most kifejtett lélektani törvényszerűség biztosítja a helyesen alkalmazott propaganda sikerét. Lássunk csak egy példát:

Valaki otthonából elindulva üzletébe, hivatalába, munkahelyére igyekszik. Gondolatai a ráváró napi feladatok megoldásával vagy egyéb időszerű kérdésekkel foglalkoznak. Elhalad egy hirdetőoszlop mellett; pillantása egy plakátra esik. A plakáton — játékszerével kezében — egy kedves kis gyermek áll rádiókészülék előtt és a felírás nagy élénkszerű betűkkel kiáltja: „A család öröme — a rádió!“. Az első benyomás megtörtént és az kellemes: felébresztette az otthon melegének érzését. Az egyén lelkét egy pillanatra eltöltötte a saját gyermeke iránti szeretete, szeretetébe fogadta a képet, amely ezt a kellemes érzést felébresztette. Szeretete automatikusan a képen látható rádiókészülékre is kiterjed. Ez az első benyomásból eredő képzet még gyenge és homályos. Az illető tovább halad. Most egy hirdetőtáblán 4-5 példányban, távolabb megint egy hirdetőoszlopról integet felé ugyanaz a plakát: a képzet és a vele összefüggő érzelem egyre erősödik. Órák múltán kinyitja újságját és a negyedik oldal jobb alsó sarkában hirdetés formájában megint csak a plakátról ismert képet látja, ugyanazzal a szöveggel. S amikor egy héttel később a napi postájával nyomtatvány érkezik, amelynek előlapját a napról-napra látott plakát kicsinyített képe díszíti, a nyomtatványt nem dobja papírkosárba, hanem mint kedves ismerősét üdvözli, kinyitja, elolvassa a felvilágosításokat és megőrzi. Már meg van győződve, hogy egy rádiókészülék époly örömet nyújt, mint az otthon játszadozó gyermeke. Később felmerül a vágya, hogy otthonát még kellemesebbé tegye, a családjának állandó szórakozást, örömet szerezzen: rádióra gondol, rádiót kíván s végül készüléket vesz és előfizetővé lesz.

Amint látjuk, igen sok szabályszerűsége van a jó propagandának, és beigazolt tény, hogy a reklám, illetőleg a propaganda nem kitalált divathóbort, hanem ösidők óta az üzleti élet éltető eleme: kovásza. Eszközei kontárkezekben veszélyes játékszerek, szakember kezében felbecsülhetetlen értékű, szabályozható műszerek.

Propaganda nélkül az üzem megáll fejlődésében, nem tud lépést tartani a fiatalos lendülettel előretörő vállalatokkal, amelyek már felismerték a propaganda értéktermelő szerepét. Ez alól a m. kir. posta sen: kivétel.

Forrásmunkák:

Naményi—Hermanné—Nádai: A Reklám.

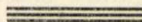
Mataja: Die Reklame (1921).

König: Reklampsychologie (1926).

Moede: Psychologie: der Reklame. Praktische Psychologie. Bd. I. 1920.

Eggers: Die Verkehrswerbung der Deutschen Reichspost. Archiv für Post und Telegraphie 1934/2.

Eggers: Die Richtlinien für die Verkehrswerbung der Deutschen Reichspost. Archiv für Post und Telegraphie 1936/4.

Jogesetek és joggyakorlat.

Cas juridiques et jurisprudence.

Kártérítés szállodában történő kézbesítés esetére.

X. Y. felperes felesége Budapesten csomagot adott fel felperesnek a következő címre: Beausoleil Hotel Gallia. A csomagot a francia posta a szálló tulajdonosának kezébe kézbesítette.

Felperes kártérítést követelt a magyar postától azon a címen, hogy a csomagot nem kapta meg, a szálló tulajdonosa a csomagot visszatartotta, ez pedig azért történhetett meg, mert a csomag kézbesítése szabálytalanul történt a szállótulajdonos kezébe.

Alperes m. kir. kincstár nem tette vitássá, hogy felperes a csomagot nem kapta meg. Azzal védekezett, hogy a kézbesítés a szállótulajdonos kezébe szabályszerűen történt.

„A bíróság azt vizsgálta, hogy a kézbesítés szabályszerűen történt-e.

Alperes szerint a Nemzetközi Csomag-egyezmény értelmében szállóba küldött csomag kézbesítése a szálló tulajdonosa kezébe érvényesen történik, mert a szálló tulajdonosa a vendég megbízottjának tekintendő. Ha ez a szabály valóban fenn-

áll is, a kézbesítés szabálytalanul történt. A szálló tulajdonosa a vendég megbízottjának ugyanis csak addig tekintendő, amíg a vendég a szállóban lakik, a vendég elköltözésével a tulajdonos megbízotti minősége megszűnik. A csomag kézbesítésekor felperes már nem lakott a szállóban, mert a m. kir. postaigazgatóság 13. alszám alatt átküldött iratainak tanúsága szerint felperes már korábban elköltözött, amiről a francia posta is tudott, amennyiben a felperes részére egy korábbi időpontban távirati úton feladott 200 frankot a beausoleil-i posta felperes címére már Milanoba küldte, mert felperes időközben oda utazott. A francia posta tehát szabálytalanul járt el, amikor a felperes címére érkezett csomagot az időközben elköltözött felperes volt szállásadójának kezébe kézbesítette. A francia posta a m. kir. posta megbízottja volt, a megbízott hibájából előállott kárért tehát felperessel szemben a m. kir. posta felelős.

Ezért a bíróság alperes kártérítési felelősségét megállapította.

A kárösszegre vonatkozólag tanuként hallgatta ki felperes feleségét, aki a csomagot feladás előtt összeállította. A tanú,

mint házastárs kétségtelenül érdekelt, de a bíróság a tanúvallomását elfogadta, mert a dolog természete szerint csak neki lehetett tudomása arról, hogy a csomagban mit csomagoltak be. A tanú vallomása alapján tényként állapította meg a bíróság, hogy a csomagban ruhanemű és fehérnemű volt, a kereseti összeget meghaladó értékben.

Ezek alapján a bíróság alperes m. kir. kincstárt a kereseti tőke: 300.— P fizetésében marasztalta és a perköltség viselésére kötelezte.

Kamatot a perindítás napjától ítélte meg, mert felperes követelését csak akkor érvényesítette."

A kir. törvényszék az elsőbíróság végítéletét megváltoztatta, felperest keresetével elutasította és kötelezte felperest, hogy 50.— pengő elsőbírói és 30.— pengő fellebbezési költséget 15 nap alatt és végrehajtás terhe mellett fizessen az alperes m. kir. kincstárnak.

Az ítélet indokolásában a kir. törvényszék megállapította, hogy „a nem vitás tényállás szerint a felperes felesége Budapesten csomagot adott fel felperes címére Beausoleil, Hotel Gallia címre, mely csomagot a francia posta a szálló tulajdonosának kezébe kézbesített.

Felperes azt adta elő, hogy a csomagot a szálló tulajdonosa neki nem adta ki, s vitatta, hogy a kézbesítés a francia posta részéről szabálytalan volt, mert a kézbesítés idején ő már nem csak hogy nem lakott a szállodában és Beausoleilben sem, de onnét való elutazásáról az ottani postahivatalt értesítette és egy korábban jött pénzküldeményt a beausoleil-i posta utána is küldött a megadott címre. A posta mulasztása alapján a csomag 300.— P értékét kártérítés címén követelte alperestől.

Alperes hivatkozott a francia posta-, táviró- és távbeszélőminisztériumnak hi-

teles másolatban csatolt értesítésére, mely szerint a francia bírói gyakorlat szerint a címzett távollétében a kézbesítő szabályszerűen jár el, ha a csomagot a szállodásnak adja át. A kézbesítés tehát szabályszerű volt.

Hivatkozott alperes m. kir. kincstár a Nemzetközi Egyezmény 39. cikkére, amely szerint az igazgatóságok felelőssége megszűnik azokért a csomagokért, amelyeket a belföldi szabályaikban megállapított módon kézbesítettek. Vitatta továbbá alperes, hogy azt. miszerint a kézbesítés valamely idegen postaigazgatóság belföldi szabályaiban megállapított módon történt-e, csakis az illető idegen igazgatóság van hivatva megállapítani. Minthogy a francia postaminiszter állást foglalt, a kérdés további vita tárgyává nem tehető. Hivatkozott végül alperes a Postaüzleti Szabályzat 137. §-a B.) 30. pontjára (PÜSz. 1925.), amely úgy intézkedik, hogy külföldre szülő küldeményeknek külföldön történt elveszése esetén a magyar posta az érdekelteknek csak akkor és olyan mértékben ad kártérítést, amennyiben ezt az illető igazgatóságtól megszerezni sikerült. Ebből a célból azonban a posta pert indítani nem köteles.

A kir. törvényszék anélkül, hogy elbírálás alá vonta a kézbesítés szabályszerű voltát

a Postaüzleti Szabályzat 137. §-a B./30. pontja alapján illetve, mert alperesnek a francia postától kártérítést szerezni nem sikerült.

továbbá, mert a küldemény feladója nem felperes, hanem a felperesnek felesége volt, tehát felperesnek nem is volt kereseti joga.

az elsőbírói ítélet megváltoztatásával felperest keresetével elutasította, s mint pervesztést a Pp. 425. és 508. §-ai értelmében a per- és fellebbezési költségekben elmarasztalta." Közli: Dr. Nánay Endre.

Érdekes kérdések

Questions intéressantes.

Újabb pályatételeink:

11. Az elsőfokú fegyelmi bizottság egy postai alkalmazottat fegyelmi büntetéssel sújtott. Az érdekelt fellebbezésének a m. kir. postavezérigazgatósághoz történt felterjesztés után megállapítást nyert, hogy elmebetegségben szenved, amely már a tett elkövetésekor fennállott. Mi történjék a fellebbezéssel és az elsőfokú fegyelmi határozattal?

12. Miképen lehetne a filléres csomagok helyes tartalomnyilvánítását hatékonyabban ellenőrizni?

A pályázaton a magyar posta személyzetének minden tagja részt vehet. A pályamű legfeljebb 3 gépirásos oldalra terjedhet. A pályázati határidő: 1939 december 10.

A pályamunkán a szerző nevét nem szabad feltüntetni, hanem azt külön borítékban zárt és lepecsételt jeligés levélben a pályamunkával együtt kell a Magyar Posta szerkesztőségéhez juttatni. A jeligés leveleket csak abban az esetben bontják fel, ha a szerző a munkáért jutalomdíjat kap, vagy legalább is dicséretben részesül. A jutalomdíj összege pályatételenként 50 pengő.

A jutalomban vagy dicséretben nem részesült pályamunka szerzőjének nevét tartalmazó levelet a döntés után megsemmisítik és így a szerző neve ismeretlen marad. A legjobbnak talált pályamű tárgyához képest a Magyar Postában, illetőleg a Műszaki Közleményekben jelenik meg. A pályamű végén a kidolgozáskor igénybevett forrásmunkákat meg kell jelölni, hivatkozva a forrásmunka oldalának és bekezdésének számára, ahonnan a pályázó idézett vagy érveket merített a tétel megoldásához.

A pályázaton a Magyar Posta, illetőleg a Műszaki Közlemények szerkesztőbizottságának tagjai, továbbá a postavezérigazgatóság ügyosztályvezetői, akik a bírálatra lesznek hivatva, nem vehetnek részt.

Pályázati eredmény.

Az 1939. évi 9. számban közölt 9. számú pályatétel a következő volt:

Postamesteri hivatalnál szolgálatot teljesítő postakiadó 20.000 pengőről szóló csekkelismervényt szívességből harmadik személy kérésére aláírásával és keletbélyegző lenyomattal ellátja. Ennek megtörténte után az elismervényt kiadja. A kiadott csekkbefizetési elismervényt felhasználásával a harmadik személy a csekkszámlatulajdonost megkárosítja. Felelős-e a m. kir. posta az ilyen módon felmerült kárért s ha igen, kártérítési kötelezettsége kívül szemben áll fenn?

Hét pályamunka érkezett be. A bírálóbizottság a „Jogos“ jeligéjű pályamunkát dicséretre érdemesnek találta.

Szerzője: dr. Kövecses Ferenc m. kir. postaforgalmi gyakornok, Budapest.

ELMÉLET - GYAKORLAT.

Théorie. — Pratique.

31. Lehet-e postahivatali nyilvános állomásról hitelezett állami távbeszélgetést folytatni?

Nem.

A C. 1. Szab. 66. §. 4. pontja szerint a postahivatali nyilvános állomásról kért beszélgetés díját — kivéve az igazolvány alapján hitelre kezdeményezett hírlapbeszélgetéseket, — a bejelentéskor kell megfizetni.

Miután ez a rendelkezés kivételként csak a hírlapbeszélgetéseket jelöli meg, az állami beszélgetést ellenben nem, természetesen, hogy az állami beszélgetések díját a bejelentéskor előre meg kell fizetni.

A C. 1. Szab. 55. §. 5. pontjában foglalt az a rendelkezés, amely szerint, aki a postahivatali nyilvános állomásról kíván állami beszélgetést folytatni, erre való jogosultságát igazolni köteles, nem értelmezhető olyképen, hogy a postahivatali nyilvános állomásról folytatott állami beszélgetés egyúttal hitelezett beszélgetés is lehet.

Ha a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter úr a C. 1. Szab. 66. §. 4. pontjától eltérően egyes esetekben *kivételesen* engedélyt ad a postahivatali

nyilvános állomásról folytatott állami beszélgetés díjának hitelezésére, az érdekelt postahivatalok a követendő eljárásra nézve esetenként részletes utasítást kapnak.

32. A felvett ajánlott küldemények indításhoz való átvételénél, ha a rovatoló B. ajánlott küldeményt nem vesz át, a felvevő egyenleg „Jegyzet“ hasábjába irt átvételi záradékban az átvett sommás ajánlott küldemények darabszám előtt „Semmi“ szót kell-e írni?

Nem.

Az A. 2. Szab. 51. §. 4. pontja szerint „az átvett küldemények darabszámát, még pedig a B. ajánlott küldemények darabszámát betűvel, a sommás ajánlottak számát csak számjeggyel kell a felvevő egyenleg „Jegyzet“ hasábján feltüntetni“. Abban az esetben tehát, ha B. ajánlott nem került átvételre, ezt a záradékban nem kell jelezni. Egyébként az, hogy B. ajánlott nem léte esetén „Semmi“ szót nem kell kiírni, a P. R. T. 1937. évi 25. számában megjelent 105.217/4. sz. rendelet 7. pontja rendelkezéséből is következik.

A POSTA FORGALMA.

Le trafic de la poste.

1939. szeptember hó.

Rovatvezető: Dr. RUTTNER BÉLA, m. kir. postatitkár.

Publié par M. le Dr. BÉLA RUTTNER, Secrétaire de poste.

En vue de pouvoir observer et apprécier le mouvement du trafic, la tendance du développement ainsi que l'influence du tarif et des réglemens sur l'utilisation des divers services, l'Administration recueille toutes les données relatives au trafic des services postal, télégraphique, téléphonique et de la T. S. F. Les détails de la statistique sont contenus dans le Rapport annuel de la Posta hongroise; les résultats principaux annuels et mensuels seront également communiqués dans les tableaux ci-après. Les tableaux renferment les résultats des 8 années dernières, à compter de l'année 1930 montrant des résultats ma-

xima, et les données des 13 mois derniers. Les chiffres permettent donc de faire des comparaisons entre les résultats du mois indiqué en-haut et ceux du même mois de l'année précédente, d'une part, entre les résultats constatés à partir du commencement de l'année courante jusqu'au mois indiqué et ceux de la même période de l'année précédente, d'autre part, et enfin, entre les résultats d'une année entière, compté en arrière à partir du mois indiqué et ceux des années 1930 à 1937.

Les différences en nombre et en pourcentage entre les comparaisons respectives sont relevées au bas des tableaux.

A mult és a folyó év szeptembere sok közös vonást mutat fel. Mindkettőt a zsúfolt külpolitikai események jellemzik. Míg azonban a mult esztendei háborús feszültség e hónap végére a müncheni négyhatalmi egyezmény révén feloldódott, addig az 1939. év szeptembere teljesen a tényleges háború jegyében állott.

A rendkívüli események szinte minden európai országban és így Hazánkban is rendkívüli katonai és gazdasági intézkedéseket tettek szükségessé, ezek pedig a posta forgalmában is éreztették hatásukat.

A posta forgalma, szeptember hónapban rendkívül kedvező volt. Ilyen nagy forgalomra nem hogy szeptember hónapban, de a világháborút követő időszakban még a legnagyobb forgalmat adó december hónapban sem volt példa, úgyhogy a f. évi szeptemberi forgalom a magyar postánál eddig lebonyolított legnagyobb havi forgalmat képviseli.

A postai üzletág eredményei igen kedvezőek. Egyes küldemények szeptember hónapban eddig még nem tapasztalt csúsforgalmat mutatnak fel. Így a feladott ajánlott küldemények darabszáma a mult év szeptemberéhez képest 26.1%-kal emelkedett. Az emelkedést az adófelügyelőségek, a biztosítótársaságok tömeges feladásai és a honvédelmi igazgatás feladásai idézték elő. A feladott ajánlott küldemé-

nyek darabszáma az 1 milliót meghaladta, ami 1931 október óta nem fordult elő.

A feladott csomagok darabszáma 1,121.000 volt, vagyis közel 18%-kal több, mint az 1938. év szeptemberében. A forgalom a világháború utáni években eddig lebonyolított legnagyobb forgalmat képviseli. A csomagok darabszámának nagymértvű emelkedését az iskolaév megnyitásával kapcsolatos feladások, a bevonultak részére küldött csomagok, valamint a gyümölcstartalmú csomagok idézték elő. A posta szeptember hónapban 146.000 drb friss gyümölcsöt tartalmazó csomagot kézbesített, vagyis 43%-kal többet, mint a f. évi augusztus hónapban. A szeptember hó 1-én életbelépett új csomagdíjszabás hatását megállapítani egy hónapi forgalom alapján még nem lehet, de valószínűnek látszik, hogy az különösen a 200 kilométeren felüli távolságokra szóló csomagforgalmat élénkítette.

A postautalvány- és csekkforgalom rendkívüli élénkülését a naptár szeszélye is előmozdította. A f. évben ugyanis október hó 1-je vasárnapra esett és így az október postaforgalom egyrésze, elsősorban természetesen az illetmény-kifizetések, szeptember hónapra tolódtak át. A kettős kifizetések természetesen a befizetéseket is befolyásolták, mert tapasztalat szerint az illetményfizetések napján nagyobbarányú befizetések is történnek. Az októberre ese-

dékes pénzforgalom egyrészének szeptemberre történt áttolódása azzal a következménnyel is jár, hogy a f. évi októberi pénzforgalom a múlt évi forgalomhoz képest kisebb mértékben fog emelkedni, mint ahogy azt különben a forgalom alakulásának megfelelően várni lehetne.

A postatakarékpénztári forgalom azt az ideges hangulatot tükrözi vissza, amelyet a rendkívüli külpolitikai események hatása következtében már az elmúlt év márciusában és szeptemberében is tapasztaltunk. A betétek száma 22,9, összege pedig 31,2%-kal még a múlt évi igen kedvezőtlen szeptemberi betétforgalomhoz képest is csökkent, nagymértékben csökkent azonban a múlt évhez képest a betétvissza-fizetések száma és összege is. A posta közvetítése útján lebonyolított betétvissza-fizetések 5,229.000 pengővel haladták meg a betéteket, míg a postatakarékpénztári adatai szerint a teljes visszafizetési forgalom 13,033.000 pengővel volt több, mint a szeptember hónapban elhelyezett betétek összege.

A háború a különböző korlátozások folytán a posta nemzetközi forgalmát igen kedvezőtlenül érinti. Legerősebben a nemzetközi átmenő ajánlott küldemények, értéklevelek és csomagok forgalma hanyatlott (a f. év augusztusához viszonyítva összesen 26,7%-kal), míg a Magyarországon feladott külföldre szóló könyvelt küldemények forgalma 14,5, a külföldről érkezetté pedig 7,2%-kal csökkent.

A távíróforgalom ebben az évben a szabályszerű fejlődés képét mutatja, mert a forgalom az augusztusi csúcshoz képest már erősen hanyatlott. A múlt évben a katonai intézkedések hatása alatt a csúcsg forgalom szeptember hónapra toldott át. A f. évi forgalom nagyságát mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a f. évi szeptemberi távíróforgalom még a múlt évi rendkívüli nagy szeptemberi forgalmat is jelentősen (14,2, illetőleg 13,7%-kal) meghaladta. A postaforgalommal ellentétben a nemzetközi távíróforgalom a f. évi augusztus hónappal szemben nagymértékben élenkült. A forgalomemelkedés a Magyarországon feladott külföldre szóló táviratoknál 21,9, a külföldről érkezett táviratoknál 20,8 és a nemzetközi átmenő forgalomban 13,1% volt.

A távbeszélő üzemeltetői kedvező forgalmi eredményei közül elsősorban a helyifor-

galm nagymérvű élenkülése érdemel említést. A múlt év szeptemberéhez viszonyított forgalomemelkedés 13,6%-ot tesz ki és így jelentősen meghaladja az állomásgazaportulat mértékét, amely a felszabadult területek távbeszélőállomásainak figyelembevételével 10,8% volt. A helyi beszélgetések száma alig maradt a 15 millió beszélgetés alatt és így az eddig tapasztalt legnagyobb havi forgalmat képviseli. A távolsági távbeszélőforgalom a múlt év szeptemberéhez képest 23,2, illetőleg 28,4%-kal emelkedett, a f. évi augusztushoz képest azonban a szabályszerű forgalomalakulásnak megfelelően már valamivel csökkent. A nemzetközi távbeszélőforgalom a távíróforgalomhoz hasonlóan, a postaforgalommal viszont ellentétesen alakult, amennyiben a Magyarországon kezdeményezett külföldre szóló beszélgetések száma a f. évi augusztushoz képest 17,0%-kal, a külföldről érkezett beszélgetések száma 6,4%-kal, a nemzetközi átmenő forgalom pedig 5,1 százalékkal emelkedett.

A háború és az egyéb külpolitikai események következtében ismét oly rendkívül fontossá vált hírszolgálat teljesen rányomta bélyegét a rádió fejlődésére. A f. évi augusztussal szemben a rádióelőfizetők száma szinte ugrásszerűen, 3010 új előfizetővel emelkedett és ezzel új tetőpontot ért el. A szaporulat mértékére jellemző, hogy az a múlt évi szeptemberi igen jelentős szaporulatot (1610) is lényegesen meghaladta. A múlt év szeptemberéhez viszonyított szaporulat 75.771 új rádióengedélyest képvisel.

A kárpátaljai forgalom augusztus hónapoz viszonyítva kissé visszaesett. A csökkenés elsősorban a nyári idegenforgalom megszűnésének a következménye.

A posta különböző üzletágainak forgalmát munkaegekben is kifejezi, mint-hogy az összeforgalom általános és áttekinthető kifejezésére a darabszámok egyszerű összegezése útján nyert összdarabszám erre nem alkalmas. Ebben a darabszámban ugyanis az egyes üzletágak különböző küldeményei és szolgáltatásai, másrészt darabszámok és összegek vegyesen szerepelnek. A különböző természetű szolgáltatások összehadhatása végett ezeket először közös nevezőre kellett hozni. Ez oly módon történt, hogy minden egyes szolgáltatást a munka minőségének mennyiségének és az elvégzés időtartamának figyelembe vétel-

vel értékeltünk. Az értékelés mérőeszköze a munkaegység. A közös nevezőre, a munkaegységre hozott szolgáltatások egy-szerű összeadásának végösszege fejezi ki az egyes üzletágak munkaegységben elért forgalmát.

A munkaegységek tehát már alkalmasak az általános posta-, táviró-, távbeszélő- és rádióforgalom mérésére és összehasonlí-tására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időszakban végzett mun-kák értékelése egyforma alapon történik. A közölt táblázatok adatai az egyenlő ér-tékelés alapján megállapított munkaegy-ségek számát tüntetik fel és így a forga-lom alakulásának megítélésére alkalmasak. Megjegyezzük azonban, hogy ezek az ada-tok a személyzet által tényleg feldolgozott munkaegységek számával nem azonosak.

A munkaegységekben kifejezett forga-lom a múlt év szeptemberéhez képest 19.1 százalékkal emelkedett. A forgalmat kife-jező 47.1 millió munkaegység a legnagyobb forgalom, amelyet a világháborút követő időben eddig egyáltalában tapasztaltunk. Az utolsó 11 év szeptember havi forga-lmát az alábbi adatok szemléltetik:

1929. év szept. hó	38.6	millió munkaegység
1930. " " "	38.3	" "
1931. " " "	33.0	" "
1932. " " "	29.6	" "
1933. " " "	29.3	" "
1934. " " "	29.2	" "
1935. " " "	31.2	" "
1936. " " "	33.0	" "
1937. " " "	34.9	" "
1938. " " "	39.6	" "
1939. " " "	47.1	" "

A f. évi szeptember hónapban feldolgo-zott 47.1 millió munkaegységből körülbelül 3 millió munkaegység a felszabadult terü-letekre és 0.5 millió munkaegység Kárpát-aljára esett. A trianoni Csonkaországban feldolgozott munkaegységek számát tehát kb. 43.6 millióra tehetjük.

Az egyes üzletágakat tekintve a leg-nagyobb forgalomemelkedést ebben a hó-napban a posta- és rádióüzletág érte el 22.2%-os emelkedéssel, ezeket követte a távbeszélőüzletág 17.1, majd a táviróüzlet-ág mindössze 5.3%-os emelkedéssel. A táv-íróüzletágnál figyelembe kell venni, hogy múlt évi szeptember havi forgalom a rend-kívüli honvédelmi intézkedések követke-zésében szokatlanul erős volt.

A posta forgalma.

1. POSTAFORGALOM.¹⁾ — 1. Trafic postal.¹⁾

E g y s é g: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	F e l a d á s — E x p é d i t i o n										
		Levélpostai küldemény drb. Objets de la poste aux lettres, nombre		Érték levél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, betét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék betét Caisse d'épargne Versements		Csekkbefizetés Chèques Versements		
		közön-séges	ajánlott recom-mondés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	
1930.	—	422.671	15.862	661	11.362	10.653	725.039	717	47.902	18.092	2.271.761	
1931.	—	370.509	11.817	575	10.145	10.156	670.278	494	40.336	16.322	1.934.881	
1932.	—	351.739	9.288	484	8.744	9.251	565.574	416	32.782	15.094	1.659.372	
1933.	—	346.512	7.974	465	8.584	8.870	553.521	576	41.654	16.200	1.517.302	
1934.	—	413.180	7.487	424	8.791	9.304	594.449	781	55.874	17.984	1.611.906	
1935.	—	410.595	7.771	415	8.793	9.731	644.332	912	65.344	18.928	1.706.911	
1936.	—	435.933	7.568	438	9.343	9.984	676.889	1.038	75.126	20.545	1.889.945	
1937.	—	462.928	7.567	456	9.815	10.291	712.965	1.193	87.832	22.311	2.068.491	
1938.	—	501.515	8.438	457	10.668	10.900	763.665	1.045	87.619	23.318	2.280.279	
1938.	IX.	43.139	806	41	951	890	65.675	70	6.452	1.825	212.828	
1938.	X.	43.853	811	41	1.002	1.024	72.593	53	5.431	2.203	227.997	
1938.	XI.	46.021	745	42	1.020	930	67.822	68	7.855	2.076	243.217	
1938.	XII.	58.920	809	43	1.369	1.099	79.024	74	8.552	2.247	251.662	
1939.	I.	46.128	851	42	915	1.009	61.887	104	9.543	2.114	192.669	
1939.	II.	42.273	811	38	895	1.003	67.701	103	8.887	1.935	197.092	
1939.	III.	54.341	926	42	1.004	1.149	70.590	95	7.367	1.973	199.837	
1939.	IV.	49.977	780	46	987	1.117	71.268	76	6.513	1.922	215.328	
1939.	V.	50.463	900	42	1.024	1.162	75.535	93	8.783	2.146	239.995	
1939.	VI.	44.763	797	42	9 0	1.172	74.679	93	8.987	2.118	212.625	
1939.	VII.	46.405	832	45	1.025	1.159	76.741	102	9.558	2.074	233.040	
1939.	VIII.	49.876	888	49	1.040	1.179	80.970	98	9.925	2.167	274.902	
1939.	IX.	51.052	1.016	47	1.121	1.196	85.370	54	4.433	2.178	275.321	
1938. X.–1939. IX. összesen:		584.072	10.166	519	12.392	13.199	884.180	1.013	95.834	25.153	2.763.685	
X. 1938.–IX. 1939. total:												
1938. I.–IX. összesen:		352.639	6.073	330	7.278	7.842	549.218	851	66.067	16.788	1.557.117	
I–IX 1938. total:												
1939. I.–IX. összesen:		435.278	7.801	393	9.001	10.146	664.741	818	73.996	18.627	2.040.809	
I–IX 1939. total:												
Összehasonlítások Comparaisons	1939. IX. havában 1938. IX. havához képest több (+) kevesebb (–)	szám- szerűleg en nombre	+7.913	+ 210	+ 6	+ 170	+ 306	+ 19.695	– 16	– 2.019	+ 353	+ 62.493
	En sept. 1939 par rapport au mois de sept. 1938, en plus (+), en moins (–)	o/o-ban en o/o	+ 18,3	+ 26,1		+ 17,9	+ 34,4	+ 30,0	– 22,9	– 31,3	+ 19,3	+ 29,4
	1939. I.–IX. időszak- ban 1938. I.–IX. időszakához képest több (+) kevesebb (–)	szám- szerűleg en nombre	+ 82.639	+ 1.728	+ 63	+ 1.723	+ 2.304	+ 115.523	– 33	+ 7.929	+ 1.839	+ 483.692
	En janv.–sept. 1939 par rapport aux mois de janv.–sept. 1938 en plus (+), en moins (–)	o/o-ban en o/o	+ 23,4	+ 28,5		+ 23,7	+ 29,4	+ 21,0	– 3,9	+ 12,0	+ 11,0	+ 31,1

1) Az 1939. évi adatok ideiglenesek.

Les chiffres se rapportant à l'année 1939 sont provisoires.

A posta forgalma.

1. POSTAFORGALOM (folytatás). — 1. Trafic postal (suite).

Egy sé g: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	Kézbesítés — Remise									
		Levélpostai küldemény drb. Objets de la poste aux lettres, nombre		Érték levél drb.	Kézi, belfél és sommás csomag drb.	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék kivét Caisse d'épargne Payements		Csekk-kifizetés Chèques Payements	
		közön- séges ordinaires	ajánlott recom- mandés	Lettres de valeur nombre	Colis nombre	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1930.	—	425.761	16.794	726	12.390	10.577	719.870	376	20.852	3.373	1.036.937
1931.	—	373.517	12.442	637	10.687	10.015	663.752	295	25.646	3.275	967.490
1932.	—	353.134	9.739	536	8.968	9.241	570.104	236	18.316	3.259	785.987
1933.	—	345.768	8.172	506	8.776	8.938	555.883	280	21.472	3.373	698.973
1934.	—	416.564	7.653	481	8.890	9.356	595.623	367	28.707	3.223	658.944
1935.	—	412.321	7.790	471	8.814	9.775	645.247	462	37.928	3.399	662.144
1936.	—	440.026	7.653	455	9.373	10.026	678.059	543	44.507	3.525	684.812
1937.	—	466.077	7.641	485	9.924	10.367	716.475	591	48.925	3.839	749.352
1938.	—	505.424	8.421	498	10.758	11.015	768.161	644	65.238	4.052	885.470
1938.	IX.	43.277	802	46	938	899	66.952	93	13.866	325	70.474
1938.	X.	43.994	828	46	999	1.048	83.997	44	7.451	407	117.788
1938.	XI.	46.202	746	45	1.010	912	55.653	31	2.668	304	82.502
1938.	XII.	59.134	812	52	1.371	1.148	91.355	39	3.262	436	108.110
1938.	I.	46.288	895	47	906	968	59.067	37	3.091	401	64.788
1939.	II.	42.416	826	43	892	1.018	68.968	40	3.479	425	72.857
1939.	III.	54.483	950	48	1.002	1.125	70.653	51	4.929	442	91.884
1939.	IV.	50.153	793	58	1.014	1.110	71.259	47	4.128	452	84.821
1939.	V.	50.648	914	49	1.021	1.173	75.844	47	3.877	445	83.009
1939.	VI.	44.9 4	792	48	981	1.104	74.496	48	4.314	453	92.226
1939.	VII.	47.981	874	49	1.051	1.202	78.690	47	4.524	481	90.568
1939.	VIII.	50.059	924	54	1.048	1.167	80.797	57	7.019	443	93.972
1939.	IX.	51.215	1.058	52	1.149	1.213	99.843	59	9.662	515	116.536
1938. X.-1939. IX. összesen:		587.497	10.412	591	12.444	13.183	910.622	547	58.404	5.209	1.099.061
X. 1938.-IX 1939 total:											
1938. I.-IX. összesen:		354.980	6.019	364	7.252	7.893	543.467	530	51.891	2.905	577.035
I-IX, 1938. total:											
1939. I.-IX. összesen:		438.167	8.026	448	9.064	10.080	679.617	433	45.023	4.062	790.661
I-IX, 1939. total:											
1939. IX. havában	szám- szerüleg en nombre	+									
1938. IX. havához képest több (+) kevesebb (-)		7.938	+ 256	+ 6	+ 211	+ 314	+ 32.891	- 34	- 4.204	+ 190	+ 40.521
En sept. 1939 par rapport au mois de sept. 1938, en plus (+), en moins (-)	0/0-ban en %	+ 18.3	+ 31.9	+	+ 22.5	+ 34.9	+ 49.1	- 36.6	- 30.3	+ 58.5	+ 53.3
1939. I-IX. időszakban 1938. I.-IX. időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerüleg en nombre	+	+	+	+	+	+	-	-	+	+
En janv.-sept. 1939 par rapport aux mois de janv.-sept. 1938, en plus (+), en moins (-)	0/0-ban en %	+ 23.4	+ 33.3	+ 23.1	+ 25.0	+ 27.7	+ 25.1	- 18.3	- 13.2	+ 39.8	+ 37.0

Összehasonlítások
Comparaisons

2. TÁVIRÓFORGALOM¹⁾ — 2. Trafic télégraphique
3. TÁVBESZÉLŐFORGALOM¹⁾ — 3. Trafic téléphonique

Év Année	Hó Mois	Távíró Télégraphe		Távbeszélő — Téléphone								
		Távíratok ezer drb. Télégrammes, nombre en milliers		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques				Közfel- szo- szelő- telé- száma Raccor- dements directs nombre	Számított helyi beszél- gelések száma ezrekben Conversations locales complètes nombre en milliers			
		feladás dépôt	kézbé- sítés remise	hálózatok szerint dans le réseau			összesen total		bpesti egység- hálózat- ban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total	
				uniforme de Budapest	falurend- szerű és 200 elő- fizetőnél nagyobb système rural et plus de 200 abonnés	200 elő- fizetőnél kisebb jusqu'à 200 abonnés						
1930.	—	3.404	3.715	46.601	35.618	82.219	2.212	103.890	—	103.890		
1931.	—	2.599	3.253	47.095	33.840	80.935	2.376	106.946	14.189	121.135		
1932.	—	2.066	2.735	46.884	32.415	79.299	2.196	107.564	13.867	121.431		
1933.	—	1.894	2.576	47.962	31.109	79.071	2.207	107.146	12.801	119.947		
1934.	—	1.873	2.557	53.338	34.354	87.692	2.303	111.898	11.911	123.809		
1935.	—	1.903	2.573	58.339	15.088	18.723	92.150	2.257	121.980	12.944	134.924	
1936.	—	1.947	2.607	63.537	16.699	22.218	102.454	2.155	127.933	14.261	142.194	
1937.	—	2.133	2.820	70.325	18.165	23.290	111.780	2.117	134.885	16.358	151.243	
1938.	—	2.439	3.150	75.128	21.331	27.316	123.775	2.201	141.263	18.117	159.380	
1938.	VIII.	254	320	73.836	19.486	24.426	117.748	2.131	11.530	1.574	13.104	
1938.	IX.	228	294	74.307	19.608	24.637	118.552	2.179	12.594	1.636	14.230	
1938.	X.	226	289	74.543	20.862	26.212	121.617	2.186	12.238	1.567	13.805	
1938.	XI.	233	302	75.128	21.331	27.316	123.775	2.201	12.133	1.585	13.718	
1938.	XII.	207	277	75.460	21.607	27.078	124.145	2.228	12.826	1.737	14.563	
1939.	I.	185	246	75.661	21.695	27.135	124.491	2.229	12.219	1.681	13.900	
1939.	II.	236	309	75.941	21.812	27.523	125.276	2.240	11.215	1.574	12.789	
1939.	III.	222	293	76.134	21.689	28.531	126.354	2.267	12.353	1.821	14.174	
1939.	IV.	264	331	76.279	22.305	28.802	127.386	2.316	12.705	1.693	14.398	
1939.	V.	254	321	77.141	22.675	23.169	127.985	2.310	12.652	1.763	14.415	
1939.	VI.	282	349	77.380	22.902	23.355	128.637	2.318	12.119	1.745	13.864	
1939.	VII.	341	413	77.514	23.694	28.054	129.262	2.320	11.110	1.729	12.839	
1939.	IX.	290	364	78.180	23.936	28.317	130.433	2.330	12.963	1.919	14.882	
1938. X.-1939. I. összesen:		2.988	3.788	—	—	—	—	—	147.127	20.450	167.577	
X. 1938.-I. 1939. total:		2.988	3.788	—	—	—	—	—	147.127	20.450	167.577	
19. 8. I.-IX. összesen:		1.728	2.265	—	—	—	—	—	104.364	13.288	117.652	
I-IX. 1938. total:		1.728	2.265	—	—	—	—	—	104.364	13.288	117.652	
1939. I.-IX. összesen:		2.281	2.903	—	—	—	—	—	110.162	15.662	125.824	
I-IX. 1939. total:		2.281	2.903	—	—	—	—	—	110.162	15.662	125.824	
Összehasonlítások Comparaisons	1939. I. havában 1938. I. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 36	+ 44	+ 4.344	+ 4.450	+ 3.891	12.685	+ 199	+ 1.433	+ 345	+ 1.778
	En sept. 1939 par rapport au mois de sept. 1938, en plus (+), en moins (-)	%-ban en %	+ 14.2	+ 13.7	+ 5.9	+ 22.8	+ 15.9	+ 10.8	+ 9.3	+ 12.4	+ 21.9	+ 13.6
	1939. I.-IX. időszak- ban 1938. I.-IX. időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 553	+ 638	—	—	—	—	—	+ 5.798	+ 2.374	+ 8.172
	En janv.-sept. 1939 par rapport aux mois de janv.-sept. 1938, en plus (+), en moins (-)	%-ban en %	+ 32.0	+ 28.2	—	—	—	—	—	+ 5.6	+ 17.9	+ 6.9

1) Az 1939. évi adatok ideiglenesek.

Les chiffres se rapportant à l'année 1939 sont provisoires.

A posta forgalma.

3. TAVBESZÉLŐFORGALOM (folytatás). — 3. Taphic téléphonique (suite).

4. RÁDIÓELŐFIZETŐK. — 4. Nombre des abonnés de radio.

Év Année	Hó Mois	Távbeszélő — Téléphone							Rádió Radiodiffusion			
		Közpon- tok száma Nombre des centales	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers						Rádió előfizetők száma Nombre des abonnés			
			kezdeményezett départ			érkezett arrivée			Buda- pesten à BudaPest	vidéken en province	összesen total	
			bpesti egységes hálózat- ban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total	bpesti egységes hálózat- ban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en Province	összesen total				
1930.	—	1.426	1.431	3.363	4.794	1.391	3.301	4.692	108.161	199.748	307.909	
1931.	—	1.445	1.285	3.094	4.379	1.281	3.004	4.285	111.774	213.258	325.032	
1932.	—	1.446	1.183	2.558	3.741	1.138	2.479	3.617	113.360	208.616	321.976	
1933.	—	1.465	1.145	2.345	3.490	1.059	2.306	3.365	115.114	213.065	328.179	
1934.	—	1.494	1.157	2.467	3.624	1.081	2.426	3.507	118.010	222.107	340.117	
1935.	—	1.524	1.249	2.863	4.112	1.152	2.822	3.974	122.676	230.231	352.907	
1936.	—	1.550	1.287	2.972	4.259	1.206	2.932	4.138	127.540	237.814	365.354	
1937.	—	1.613	1.346	3.365	4.711	1.267	3.327	4.594	134.465	249.040	383.505	
1938.	—	1.861	1.501	4.142	5.643	1.389	4.099	5.488	145.316	273.917	419.233	
1938.	IX.	1.633	150	431	581	138	425	563	133.011	257.148	395.159	
1938.	X.	1.634	157	417	574	149	410	559	140.192	262.052	402.244	
1938.	XI.	1.774	128	370	498	117	364	481	142.854	268.614	411.468	
1938.	XII.	1.861	125	376	501	116	367	483	145.316	273.899	419.215	
1939.	I.	1.862	123	353	476	112	350	462	147.605	305.046	452.651	
1939.	II.	1.862	125	328	453	112	330	442	148.981	312.978	461.959	
1939.	III.	1.862	116	395	511	104	400	504	149.067	316.443	465.510	
1939.	IV.	1.926	145	403	548	130	407	537	149.471	318.526	467.997	
1939.	V.	1.930	139	510	649	129	512	641	149.427	318.757	468.184	
1939.	VI.	1.930	146	462	608	140	461	601	149.303	321.031	470.334	
1939.	VII.	1.932	154	511	665	151	491	642	148.727	319.563	468.290	
1939.	VIII.	1.934	164	554	718	154	548	702	148.260	319.660	467.920	
1939.	IX.	1.937	181	535	716	171	552	723	149.239	321.691	470.930	
X.1938 -1939.IX. összesen: 1938. X.-IX. 1939. total:		—	1.703	5.214	6.917	1.585	5.192	6.777	—	—	—	
1938. I.-IX. összesen: I-IX. 1938. total:		—	1.092	2.976	4.068	1.006	2.957	3.963	—	—	—	
1939. I.-IX. összesen: I-IX.1939 total:		—	1.293	4.051	5.344	1.203	4.051	5.254	—	—	—	
Összehasonlítások Comparaisons	1939. IX havában 1938. IX. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerüleg en nombre	+ 304	+ 31	+ 104	+ 135	+ 33	+ 127	+ 160	+ 11.228	+ 64.543	+ 75.771
	En I-sep. 1939 par rapport au mois sept. 1938, en plus (+) en moins (-)	%-ban en %	+ 18.6	+ 20.7	+ 24.1	+ 23.2	+ 23.9	+ 29.9	+ 28.4	+ 8.1	+ 25.1	+ 19.2
	1939. I.-IX. időszak- ban 1938. I.-IX. időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerüleg en nombre	—	+ 201	+ 1.075	+ 1.276	+ 197	+ 1.094	+ 1.291	—	—	—
	En janv.-sept. 1939, par rapport aux mois de janv.-sept. 1938, en plus (+) en moins (-)	%-ban en %	—	+ 18.4	+ 36.1	+ 31.4	+ 19.6	+ 37.0	+ 32.6	—	—	—

5. A FORGALOM MUNKAEGYSÉGEKBE (folytatás).

5. Le trafic en unités de travail. (suite)

E g y s é g: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma az összes postai szerveknél: Nombre des unités de travail dans tous les services:									
		Posta Poste		Távíró Télégraphie		Távbeszélő Téléphone		Rádió Radio		Összesen drb. total nombre	
		drb. nombre	0/0	drb. nombre	0/0	drb. nombre	0/0	drb. nombre	0/0	drb. total nombre	0/0
1930.	—	285.032	62.4	39.086	8.6	122.558	26.8	9.844	2.2	456.520	
1931.	—	242.007	59.9	32.449	8.0	118.819	29.4	10.728	2.7	404.003	
1932.	—	206.558	58.3	25.695	7.2	111.512	31.4	11.074	3.1	354.839	
1933.	—	198.445	58.2	23.550	6.9	108.373	31.8	10.686	3.1	341.054	
1934.	—	202.268	57.8	23.268	6.6	113.602	32.4	11.237	3.2	350.375	
1935.	—	206.848	56.2	23.793	6.5	125.778	34.2	11.671	3.1	368.090	
1936.	—	217.840	56.2	25.149	6.5	132.740	34.2	12.055	3.1	387.784	
1937.	—	229.055	55.6	27.602	6.7	142.880	34.7	12.602	3.0	412.139	
1938.	—	246.480	55.1	31.389	7.0	155.801	34.9	13.379	3.0	447.049	
1938.	IX.	21.510	54.4	3.299	8.3	13.650	34.5	1.106	2.8	39.565	
1938.	X.	23.679	56.3	2.993	7.1	14.284	33.9	1.126	2.7	42.082	
1938.	XI.	22.444	56.0	2.925	7.3	13.584	33.8	1.152	2.9	40.105	
1938.	XII.	27.406	60.4	3.141	6.9	13.620	30.1	1.174	2.6	45.341	
1939.	I.	21.860	54.8	2.795	7.0	13.963	35.0	1.267	3.2	39.885	
1939.	II.	21.553	56.0	2.203	5.7	13.422	34.9	1.319	3.4	38.497	
1939.	III.	23.939	58.0	2.824	6.8	13.221	32.0	1.309	3.2	41.293	
1939.	IV.	22.678	55.4	2.686	6.6	14.267	34.8	1.308	3.2	40.939	
1939.	V.	23.893	55.1	3.030	7.0	15.112	34.9	1.325	3.0	43.360	
1939.	VI.	22.854	54.3	2.993	7.1	14.933	35.5	1.311	3.1	42.091	
1939.	VII.	23.937	55.0	3.334	7.7	14.955	34.3	1.307	3.0	43.533	
1939.	VIII.	25.023	55.5	3.994	8.9	14.754	32.7	1.305	2.9	45.076	
1939.	IX.	26.313	55.5	3.475	7.4	159.80	33.9	1.351	2.9	47.119	
1938. X.-1939. XI. összesen: X 1938.-IX. 1939. total:		285.579	56.1	36.393	7.1	172.095	33.8	15.254	3.0	509.321	
1938. I.-IX. összesen: I-IX. 1938 total:		172.942	54.1	22.332	7.0	114.313	35.8	9.925	3.1	319.512	
1939. I.-IX. összesen: I-IX. 1938 total:		212.050	55.5	27.334	7.2	130.607	34.2	11.802	3.1	381.793	
Összehasonlítások Comparaisons	1939. IX. havában 1938. IX. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 4.803	—	+ 176	—	+ 2.330	—	+ 245	—	+ 7.554
	En sept. 1939 par rapport au mois de sept. 1938 en plus (+), en moins (-)	0/0-ban en 0/0	+ 22.3	—	+ 5.3	—	+ 17.1	—	+ 22.2	—	+ 19.1
	1939. I.-IX. időszak- ban 1938. I.-IX. időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 39.108	—	+ 5.002	—	+ 16.294	—	+ 1.877	—	+ 62.281
	En janv.-sept. 1939 par rapport aux mois de janv.-sept. 1938, en plus (+) en moins (-)	0/0-ban en 0/0	+ 22.6	—	+ 22.4	—	+ 14.3	—	+ 18.9	—	+ 19.5

6. KÁRPÁTALJA FORGALMA. — 6. Le trafic de la Subcarpathie.

a) Postaforgalom. — a) Trafic postal.

Egység: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	Feladás — Expédition									
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értéklevél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi betét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék betét Caisse d'épargne versements		Csekkbefizetés Chèques versements	
		közönséges ordinaires	ajánlott recom-mandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1939.	IV.	695	12	1	14	13	869	— 1)	5	4	1.476
1939.	V.	376	12	1	6	16	992	— 2)	4	12	2.281
1939.	VI.	435	11	1	7	16	912	— 3)	15	15	2.533
1939.	VII.	492	13	1	7	18	1022	— 4)	28	18	2.723
1939.	VIII.	560	14	1	9	19	1.049	— 5)	28	23	3.364
1939.	IX.	492	13	1	9	17	1.028	— 6)	26	23	3.514

¹⁾ 69; ²⁾ 79; ³⁾ 128; ⁴⁾ 270; ⁵⁾ 317; ⁶⁾ 313 drb.

a) Postaforgalom. (folytatás). — a) Trafic postal (suite).

Év Année	Hó Mois	Kézbesítés — Remise									
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értéklevél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, betét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék kivét Caisse d'épargne Payements		Csekk-kifizetés Chèques payements	
		közönséges ordinaires	ajánlott recom-mandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1939.	IV.	—	16	2	16	7	807	— 1)	7	1	545
1939.	V.	—	13	1	24	12	1.447	— 2)	8	2	1.120
1939.	VI.	—	13	1	22	14	1.661	— 3)	10	8	1.952
1939.	VII.	—	15	1	26	14	1.841	— 4)	17	8	1.920
1939.	VIII.	—	15	1	28	16	1.833	— 5)	21	9	2.907
1939.	IX.	—	16	1	26	17	2.373	— 6)	38	11	3.316

¹⁾ 81; ²⁾ 46; ³⁾ 87; ⁴⁾ 116; ⁵⁾ 136; ⁶⁾ 114 drb.

b) Táviróforgalom. — b) Trafic télégraphique.
c) Távbeszélőforgalom. — c) Trafic téléphonique.

Év Année	Hó Mois	Táviró — Télégraphe		Távbeszélő — Téléphone				
		Táviratok ezer darab Télégrammes nombre en milliers		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques			Számított helyi beszélgetések száma ezekben Conversations locales complétes nombre en milliers	
		feladás depôt	kézbesítés remise	hálózatok szerint — dans le réseau	200 előfizetőnél kisebb	összesen total		
1939.	IV.	2	5	—	—	598	598	—
1939.	V.	5	7	—	—	612	612	—
1939.	VI.	6	7	—	—	624	624	—
1939.	VII.	7	9	—	—	628	628	—
1939.	VIII.	8	9	—	—	670	670	—
1939.	IX.	6	8	—	—	685	685	—

A posta forgalma.

c) Távbeszélőforgalom (folytatás). — c) Trafic téléphonique (suite).
d) Rádióelőfizetők. — d) Radiodiffusion.

Év Année	Hó Mois	Távbeszélő — Téléphone			Rádió — Radiodiffusion
		Központok száma Nombre des centrales	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers		Rádió előfizetők száma Nombre des abonnés
			kezdeményezett départ	érkezett arrivée	
1939.	IV.	63	5	5	—
1939.	V.	72	14	12	—
1939.	VI.	72	13	12	3.079
1939.	VII.	72	14	13	3.230
1939.	VIII.	72	15	14	3.321
1939.	IX.	72	16	15	3.520

e) A forgalom munkaegységekben. — e) Le trafic en unités de travail.
Egység: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma az összes postai szerveknél: Nombre des unités de travail dans tous les services				
		Posta Poste	Távíró Télégraphe	Távbeszélő Téléphone	Rádió Radio	Összesen Total
		drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre
1939.	IV.	192	27	59	—	278
1939.	V.	217	44	110	—	371
1939.	VI.	240	47	108	8	403
1939.	VII.	276	59	118	9	462
1939.	VIII.	305	70	127	9	511
1939.	IX.	301	54	129	10	494

c) Távbeszélőforgalom (folytatás) — c) Trafic téléphonique (suite)
d) Rádióelőfizetők — d) Radiodiffusion

Év Année	Hó Mois	Távbeszélő — Téléphone			Rádió — Radiodiffusion
		Központok száma Nombre des centrales	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers		Rádió előfizetők száma Nombre des abonnés
			kezdeményezett départ	érkezett arrivée	
—	IV.	63	5	5	—
—	V.	72	14	12	—
—	VI.	72	13	12	3.079
—	VII.	72	14	13	3.230
—	VIII.	72	15	14	3.321
—	IX.	72	16	15	3.520

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA.

Németalföld.

A németalföldi mozgópostaszolgálat újjászervezése.

Az autobus versenye Hollandiában is, mint általában minden országban, jelentős hiányt idézett elő a vasúttársaságok költésévetésében. Különösen a személyvonatok közönségét vitte el a fürgébb és olcsóbb autbusz közlekedés oly mértékben, hogy az utóbbi években a személyvonatokat már csak nagy ráfizetéssel lehetett üzemben tartani. A nagyobb távolságokra közlekedő gyorsvonatokat azonban a közönség már szívesebben vette igénybe, mert ezeken az utazás olcsóbb, kényelmesebb és gyorsabb, mint a gépkocsikon. A hollandi vasútigazgatás felismerte ezeket a jelenségeket és hogy üzemét ismét gazdaságossá tegye, átszervezte az egész vasúti szolgálatot. Az átszervezésnél két főszempontot tartott szem előtt: fokozni kellett a vonalak sebességét és csökkenteni az állomások számát.

Ezért 1938 május 15-től kezdődően az Amsterdam — Utrecht — Arnheim — Rotterdam / Haag — Gouda — Utrecht — Eindhoven fővonalakon az üzemet villamosította, a többi hosszabb vonalon pedig az addigi gőzerejű vonatát „Diesel”-motoros vonatással cserélte fel. Ezáltal sikerült a menetsebességet az elektromos és a „Diesel” vonatoknál óránkénti 120 kilométerre, a gőzmozdonnyal vonatott, legfeljebb 8 kocsiból álló, vonatoknál pedig óránkénti 105 kilométerre emelni. Egyidejűleg 148 pályaudvart és megállóhelyet megszüntettek. Ennek következtében naponta 1800-an kevesebbszer állnak meg most a vonatok, mint az átszervezés előtt. A fenntartási időt is lényegesen csökkentette a megmaradt állomásokon a vasútigazgatás. Így sikerült olyan menetrendet életbeléptetnie, amely szerint minden vonalon legalább 2 óránként közlekednek a vonatok, sőt olyan vonalakon, ahol azt az utask nagy száma kívánja, óránként vagy félóránként. Az állomások nagy számának a megszüntetése annak az elvnek az alapján történt, hogy a vonatok lehetőleg csak

olyan helyeken álljanak meg, ahol sok a fel- és leszálló utas, tehát a nagyobb heken és az autbuszjáratok kiinduló-, illetve végállomásain.

A vasúti szolgálat átszervezése jelentős változást okozott a németalföldi posta szállító-szolgálatában is. A postának alkalmazkodni kellett az új viszonyokhoz. Ez nemcsak a szállító eszközök kicserélését kívánta meg, de át kellett szervezni a szállító-szolgálat munkarendszerét is.

A holland vasútigazgatás a villamosított vonalakon külön erre a célra készült, együttközös áramvonalas kocsikat járat. A vonatok 2-3 kocsiból álló és a vezető által szükség esetén külön berendezéssel összefogható részekre oszlanak. Ezekbe a vonatokba a régi gőzvontatású mozgópostakocsikat nem lehetett besorozni. De nem voltak alkalmasak a régi mozgópostakocsik a „Diesel”-motoros vonatokba való besorozásra sem. A postaigazgatásnak tehát olyan mozgópostakocsikat kellett beszereznie, amelyeket mind az elektromos, mind a „Diesel”-vontatású vonatokba be lehet sorozni.

A menetidők megrövidítése kétségessé tette, hogy az amúgyis rövid holland vonalakon érdemes-e az anyagot továbbra is menetközben feldolgozni. A legfontosabb vonalon, Amsterdam és Arnheim között, a menetidő csak 1 óra 11 perc. Nyilvánvaló, hogy ez alatt az idő alatt, nem lehet jelentős mennyiségű anyagot feldolgozni. Mindamelllett, a holland postaigazgatás a mozgópostai szolgálat további fenntartása mellett döntött. A nagy napilapok esti kiadásai ugyanis Amsterdamban, Rotterdamban és Hágában 15 ó 45 p és 16 ó 45 p között jelennek meg s a legkisebb község lakossága is hozzászólt ahhoz, hogy a lapokat még a megjelenés napján a 18—19.30 között kiinduló III. kézbesítésben megkapja. Ezt csak úgy lehet biztosítani, ha a lappéldányokat közvetlenül indulás előtt a mozgópostánál adják fel s a szétosztás útközben történik. Ezenfelül a postaigazgatás súlyt helyezett arra, hogy a délelőtt feladott összes levelezést még aznap kézbesítsék. Ezért nem zárkozhatott

el az elől, hogy a villamosított és a „Diesel”-vontatású vonalakon, amelyekben még a vasúti szolgálati szakasz is igen kicsi, a szolgálat zavartalan ellátását új mozgópostakocsik megrendelése útján biztosítsa.

A 148 kisállomás és a nagyszámú személyvonat megszüntetése következtében sok község elvesztette járáti összeköttetését. Ezt gépkocsijáratok berendezésével kellett pótolni. A gépkocsijáratok a csomópontokról indulnak ki. Teljesítményüket 1938 május 15-től kezdve napi 4000 kilométerrel kellett fokozni.

Maga a mozgópostai szolgálat is nehezebbé vált. Az autójáratok útvonalának és számának az emelkedése folytán az indított és érkező zárlatok száma is emelkedett. Ezenfelül a pályaudvari közvetítő szolgálatot és a mozgópostai zárlatkicsérélő szolgálatot is gyorsítani kellett az éles csatlakozások és a rövid fenntartási idők miatt. Ezért a pályaudvari közvetítő személyzet létszámát emelni kellett. Az állomásokon a kezelés 3 ajtón át történik. Nagymennyiségű fehérfüggvényes levélszákot a vonatvezetőnek adnak át s ezeket külön a poggyászkocsi ajtaján adják le. Így sikerült biztosítani azt, hogy 4 perc alatt 50—80 zsákot tud a mozgóposta egy-egy állomáson kicsérélni.

Természetesen a szállítási szolgálat menetében beállott változásokra már az új mozgópostakocsik tervezésénél figyelemmel kellett lennie a postaigazgatásnak, mert az új követelményeknek megfelelően kellett elhelyezni a kocsiiban a levélfeldolgozó, bontó, zsákoló és a kész zárlatok szétosztására szolgáló munkahelyeket. A levélfeldolgozó munkahelyek részére igénybevett területet csökkentették, mert ennek a munkakörnek a jelentősége csökkent a gyorsjárási vonatokban. Ellenben növelni kellett a levélkötegek és zárlatok szétosztására szolgáló helyet. A vonatok nagy sebessége miatt a levélfeldolgozó munkahelyeket úgy kellett elhelyezni, hogy az alkalmazottak a vonat rázásától és lökéseitől minél kevesebbet szenvedjenek. Ebből a szempontból a legelőnyösebbnek tapasztalták, ha a beosztók a kocsi hosszában állnak, a menetirány felé nézve. Ezért a kocsi elején keresztben egymás mögött 3 beosztószekrényt állítottak fel. A szekrények jobboldala a kocsi jobbfala mentén elhelyezett beosztószekrényekhez csatlakozik. Szemben a kocsi bal falrészén kiesítő beosztószekrények vannak. Ezeket csak

különleges esetben használják. A munka a keresztben álló és a hozzájuk csatlakozó jobboldali beosztószekrényekben történik. A beosztószekrények mellett baloldalt átjárásra szolgáló szabad hely van. A beosztók tehát a kocsi hosszanti tengelyétől kissé jobbra állnak és a baloldali szekrényeket nem érik el helyzetváltoztatás nélkül. A második és harmadik beosztószekrénynek nincs hátsó lapja. A küldemények kiesését rugókban végződő gumival bevont fémzalagok gátolják meg. A rugós zalagokat a fióksor előtt, tehát a következő munkahelyen dolgozó alkalmazott könnyedén szétülthetja s így a hátmögött lévő fiókokba is oszthat be anyagot.

A kocsi a világosságot csak a kétoldali ablaksorból kapja. Mennyezeti (lanterna) ablakok nincsenek. A fiókok oldal fala átluggatott fémlemezből készült, hogy a világosság áthatolhasson.

A záró és bontó helyiség igen nagy. Egyszerre sok alkalmazott bonthatja és zárhatja a zárlatokat. Erre a célra a kocsi középső része szolgál. Az egyik fal mentén van a 3 $\frac{1}{2}$ méter hosszú és 20 cm széles bontóasztal, amely mellett egyszerre öten dolgozhatnak. Vele szemben a másik fal mentén 54 zsák felakasztására szolgáló állvány van; felette pedig 11 nagy és 11 kisebb fiók levélkötegek és nagyalakú küldemények szétosztására.

A kézi zárlatok szétosztására, szállítására és kicsérelésére szolgáló helyiség 10 és fél méter hosszú a kocsi hátsó részén. Itt a kocsi mindkét oldalán 3-3 toloajtó van. Az ajtók nyitószélessége 1-2 méter, a régi kocsiajtók 0.9 m nyílásával szemben. Az ajtók egymástól olyan távol vannak, hogy mindhárom ajtónál egyszerre kényelmesen lehet kezelni s kívül a kézikocsik is jól elhelyezhetők. Az ajtók szélén szigetelő gumiszalag van. A napvilág az ajtók ablakain és a többi kocsiablakon áthatol be a kocsiába. A bontóasztal felett vastag üvegű, nagy ablakok vannak: olyan világos az asztal, mintha a szabad ég alatt dolgoznának. Az üveglapok üvege olyan erős, hogy akkor sem törik be, ha bontás közben kemény tárgyat hozzátűdnek. A sötétség beálltával 33 fényforrásból bőséges villanyvilágítást kap a kocsi.

Az összes ablakokat ki lehet nyitni. A kocsi kellő szellőzését ezenfelül még a tetőn lévő szellőzőnyílások is biztosítják.

A kocsikat két kályhával fűtik. Villa-

mos- vagy gőzfűtést nem lehetett berendezni, mert ezek a Diesel-vontatású vonatokban nem működnek. A mosdóhelyiség és a ruhatár a kocsi végén van.

Különös gondot fordítottak arra, hogy a kocsi nyugodt járását még 120 kilométeres sebesség mellett is lehetőleg biztosítsák. Ebből a célból a kocsi padlóját különleges anyaggal vonták be, amely a tapasztalat szerint a kocsi rázását hatékonyan tompítja. Ez különösen fontos azért, mert az állva dolgozó személyezetet a kocsi lökései erősen megviselik. (Union Postale 1939:6.) Székely.

Németország.

A német tábori posta fejlődése.

A hadrakelt sereg tagjai és hozzátartozóik a háború alatt csak a tábori posta útján kaphatnak hírt egymásról s érthető, hogy a németek most még fokozottabb figyelemmel kísérik a tábori posta működését, mint béke idején a postáét. A tábori postának ez a nagymértékű aktualitása magyarázza azt, hogy több német lap foglalkozik a tábori posta multjával is. Ezekben a cikkekből több érdekes adatot találunk.

Poroszországban már a 18. században működött a tábori posta. A hétéves háború alatt önálló tábori postahivatalok és tábori postai irányítóhivatalok működtek. A napoleoni háborúk idején mindkét hadviselő fél állított fel tábori postát.

A rendszeres tábori postai szervezet az 1870—71. évi háború alatt magának Bismarcknak a rendelkezésére Stephan postavezérigazgató saját tervei szerint dolgozta ki.

A világháború kitörésekor a főhadiszálláson és minden csapattestnél tábori postahivatal nyílt meg. A hadseregfőparancsnokságok és a zászlóaljakkal mellett pedig tábori posta szétosztó és irányítóhivatalokat rendeztek be. Minden egyes hadsereg részére külön ló- és kocsiállomást szerveztek. Ezenfelül az egyes frontszakaszokon tábori postaállomások működtek.

A tábori posta élén a tábori főpostamester állott. A világháború kezdetén 5 tábori postaigazgatóság és 141 tábori postahivatal működött, ahol 2630 alkalmazott látta el a szolgálatot. A háború folyamán ezeknek a száma folyton nőtt s végül már az említett számoknak az ötszörösét érte el.

Tekintettel arra, hogy az arcvonalak hossza rendkívül nagy volt, a tábori postának igen nagy feladattal kellett megbirkóznia. A küldeményeken a címzett nevén és rangján kívül csak annak a csapattestnek és a hadtestnek a nevét kellett feltüntetni, ahol a címzett szolgálatot teljesített. Az irányítás a tábori postai irányító táblázat alapján történt, amelyből meg lehetett állapítani, hogy az egyes alakulatok melyik hadtesthez tartoznak. A fő nehézséget az okozta, hogy a csapattestek folytonos átcsoportosítása miatt igen gyakran, főként nagyobb támadó hadmozdulatok idején, a küldeményeket nem lehetett a megfelelő csapattesthez eljuttatni s így azok felhalmozódtak. Természetes, hogy a nagyszámú küldeményt aztán egyszerre kellett kézbesíteni, amint ezt a csapatok helyzete megengedte, s ez rendkívüli feladatot rótt a tábori postára.

A tábori postahivatalok a mögöttes országrészekbe szóló levelezést kidolgozva továbbították a legközelebbi mozgó, vagy stabil postahivatalhoz. A háború folyamán rövidesen az ország minden részében szerveztek tábori postai irányítóhivatalokat. A tábori posta a gyarmatokon is működött.

A világháború alatt a német tábori posta 11 milliárd küldeményt szállított a hadszíntérről a mögöttes országrészekbe s 18 milliárd hazulról jövő küldeményt kézbesített a katonáknak a frontokon. A tábori postahivatalok száma 740 volt. A szolgálatot 8130 tisztviselő, 5115 katonai segéderővel látta el.

A mai német tábori posta elsősorban abban különbözik a világháború tábori postájától, hogy a hivatalokat gépesítették. Már a cseh-morva terület megszállása alkalmával igen sok mozgó tábori postát rendeztek be közönséges nagyobb autobuszokon az ülések eltávolítása után. Nagy része a gépkocsikon berendezett tábori postahivataloknak már külön erre a célra készült. Béke idején ezekben alkalmi postahivatalok működtek.

A német hadsereg rendkívül nagyszámú alakulata s a számtalan elnevezés igen nehezen tartható számon az irányítóhivataloknál s ezért a mai tábori posta új rendszer szerint végzi az irányítást. A küldeményeken nem a csapattestet kell feltüntetni, hanem egy kulcsszámot és a gyűjtőpostahivatal nevét. A haderő egységeit már béke idején megszámozták s

mindegyik gyűjtőpostahivatal könnyen számontarthatja a körzetébe tartozó és csupán egy-egy ötszámjegyű számmal meg-

jelölt csapattestek helyzetét s a kézbesítés símán lebonyolítható. (D. P. 1939:38.)

Székely.

BÉLYEGHIREK.

Nouvelles philatéliques.

A svájci bélyeggyűjtőívek.

A svájci posta a bélyeggyűjtők használatára újabban ú. n. „bélyeggyűjtő íveket” ad ki. Ezek a bélyeggyűjtő ívek $\frac{1}{4}$ iv nagyságú, erős fehér papírból készült lapok, amelyekre a svájci posta minden egyes új bélyegkiadás alkalmával felragasztja az új sorozatot és azt bélyegezetlenül vagy pedig a forgalombabocsátás napjának bélyegzőjével ellátva árusítja. Az íveken fel van tüntetve a felragasztott bélyegnek neve, a forgalombabocsátás napja, a rajzolóművész neve, az előállító neve és az előállításnál használt nyomdai eljárás.

A bélyeggyűjtői ívekért a svájci posta a bélyegek árán felül 10 rappent kér.

Azért, hogy a bélyeggyűjtők később is a lapokból mindenkor teljes gyűjteményt állíthassanak össze, a svájci posta ezeket üresen, vagyis felragasztott bélyegek nélkül is árusítja. A bélyegek beszerzéséről ilyen esetben a gyűjtőnek magának kell gondoskodnia.

A bélyeggyűjtői ívek megküldésére a svájci postánál elő is lehet fizetni. Ilyen esetben az új ívet minden új bélyegkiadás megjelenése után utánvétel ellenében küldik meg az előfizetőnek. (Sv. Amtsblatt.)

Takács.

KÖNYVSZEMLE.

Bibliographie.

Rádiósok könyve. Írták: Molnár János és Jovitza György. Második átdolgozott és bővített kiadás.

Amikor ennek az elméleti és gyakorlati kézikönyvnek az első kiadása hat évvel ezelőtt megjelent, a rádiósok sokkal szerényebb keretek között dolgoztak, mint ma. Akkoriban még nem voltak hálózati vezérek és a telespektrum készületekhez különálló anódpiótlót használtak amódtelep helyett, és csak abban az időben kerültek forgalomba az első izzítású csövek, amelyeket többnyire különálló izzótrafóval fűtöttek.

Ezért a „Rádiósok könyve” első kiadásának ma már legfeljebb történelmi értéke van és a második kiadás, — amely a napokban hagyta el a sajtót, — csaknem egyenértékű a kézikönyv új megírásával.

E kézikönyv, mint a rádiósok elméleti és gyakorlati segédeszköze s ismerettára a rádióra vonatkozó kérdésekkel általánosságban foglalkozik, anélkül, hogy a különleges kérdésekre kitérne. Az ismertetéseknél mindenütt az *alapelemekből* indul ki s a magyarázatok — az általános műveltséget feltételezve — előképzettséget nem kívánnak.

A munka jelentékeny része a rádió terén az utóbbi évek folyamán elért eredmények ismertetése. Ebben a szerzők mindent feldolgoztak, amit jelentősnek tartottak.

A 419. ábrával illusztrált izléses külsővel megjelent kézikönyv második bővített kiadását nemcsak a rádióamatőrök, hanem a szakkörök is nagy tetszéssel fogadták.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

I., KRISZTINA-KÖRÚT 12. SZ. 204. SZOBA.

TELEFONSZÁM: 150—597. — MŰSZAKI ÜGYEKBEN: 146—500.

ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ, MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ.

MEGJELENIK HAVONKÉNT.

A kiadásért felel: Dr. LŐRINCZY GÁBOR, m. kir. postahiv. igazgató.